

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia 23.12.2024 r.

Poz. 5541

Podpisany przez:

Jacek Zbigniew Karpiński

Data: 23.12.2024 13:37:43

UCHWAŁA NR VI-62/2024 RADY MIEJSKIEJ W LĘBORKU

z dnia 29 listopada 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Miasta Lęborka na okres 4 lat 2024 - 2028

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2024 roku, poz. 1465, ze zmianami), art.87 ust.3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2024 roku, poz.1292);

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Miasta Lęborka na okres 4 lat 2024 - 2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Lęborka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

WICEPRZEWODNICZĄCA
RADY

Halina Łukian

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr VI-62/2024
Rady Miejskiej w Lęborku
z dnia 29 listopada 2024 r.

Załącznik

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD
ZABYTKAMI MIASTA LĘBORKA
NA OKRES 4 LAT 2024-2028**

LĘBORK 2024

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024-2028

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŁĘBORKA
wersja do uzgodnień

Spis treści

1. Podstawa prawna opracowania Programu
2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
- 3.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- 3.2. Relacje Programu z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa
- 3.3. Relacje Programu z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
5. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta Łęborka
- 5.1. Zabytki nieruchome
- 5.2. Zabytki archeologiczne
- 5.3. Zabytki ruchome
- 5.4. Dziedzictwo niematerialne
6. Założenia programowe dokumentu
- 6.1. Priorytety i główne kierunki działań Programu Opieki nad Zabytkami
- 6.2. Propozycje zadań Programu w perspektywie długo- i krótkoterminowej
7. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
8. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
9. Źródła finansowania Programu
10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków
- 10.1. Ochrona zabytków
- 10.2. Opieka nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

1. Podstawa prawna opracowania Programu

Obowiązek opracowania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami* wynika bezpośrednio z zapisów art. 87 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 840, ze zmianami) mówiących, że Burmistrz sporządza na okres 4 lat Gminny Program Opieki nad Zabytkami, który po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (dalej: WKZ) w formie uchwały przyjmuje Rada Miejska. Następnie Program ogłaszany jest w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym.

Szczegółowe cele niniejszego opracowania określa art. 87, ust. 2. Cytowanej *Ustawy*:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

(Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zmianami) – zgodnie z art. 5, art. 6 ust. 1

Ustawa zasadnicza stanowi fundament m.in. systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce: „Rzeczpospolita Polska [...] strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, [...] stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju, oraz że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

2) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

(Tekst jednolity Dz. U. z 2022r. poz. 840, ze zmianami – zgodnie z art. 4-7)

Ustawa stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, określa politykę zarządzania zabytkami oraz wyznacza główne zadania państwa oraz obywateli (właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych). Szczegółowe zapisy określają przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Wprowadza pojęcia ochrony i opieki.

Ochrona zabytków (art. 4) polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast opieka nad zabytkami (art. 5) sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Opiece i ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome, ruchome oraz archeologiczne (art. 6). Ochronie ustawodawczej mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

Ustawa wskazuje formy ochrony zabytków (art. 7), do których należą:

- wpis do rejestru zabytków (prowadzonego przez WKZ). Do rejestru wpisuje się zabytek na podstawie decyzji wydanej przez WKZ z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomości);
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- uznanie za pomnik historii (przez Prezydenta RP, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego);
- utworzenie parku kulturowego (przez Radę Gminy na podstawie uchwały);
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

3) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

(tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 609, ze zmianami) – zgodnie z art. 7

Katalog zadań własnych gminy wymienia również zadania z zakresu kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Ponadto część pozostałych zadań własnych gminy, m.in. z zakresu ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, a także turystyki, promocji gminy czy edukacji publicznej wpisuje się w szeroko pojmowaną ochronę dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym.

Pozostałe akty prawne zawierające zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego:

- 1) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 977, ze zmianami) – zgodnie z art. 1, 3, 8 i nn., 15 i nn., 50 i nn., 60 i nn;
- 2) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 725, ze zmianami) – zgodnie z art. 5, 30 i 39;
- 3) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 344, ze zmianami) – zgodnie z art. 6, 13, 29, 68, 73, 84 i 96;
- 4) Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 278) – zgodnie z art. 17, 25, 35;
- 5) Ustawa z dn. 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. 2015 poz. 774);
- 6) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 1336, ze zmianami) – zgodnie z art. 5, 83;

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

- 7) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
(tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 54, ze zmianami) – zgodnie z art. 8, 101,400a ust. 26;
- 8) Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
(tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 82) – zgodnie z art. 2, 34;
- 9) Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych
(tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 1170, ze zm.) – zgodnie z art. 7, 12;
- 10) Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. 2024 poz. 87, ze zmianami) – zgodnie z art. 1, 7b, 9.

Akty wykonawcze dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 02.08.2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 81);
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26.05.2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 56);
- 3) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28.04.2017 r. w sprawie w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz.U. 2017 r. poz. 928);
- 4) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16.08.2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 2425);
- 5) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10.01.2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz.U. 2014 r. poz. 110);
- 6) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9.02.2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. 2004 r. nr 30 poz. 259);
- 7) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25.08.2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2004 r. nr 212 poz. 2153);
- 8) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18.04.2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. 2011 nr 89 poz. 510).

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024-2028

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

3.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

1) Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2023-2026

Uchwała nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. (M.P. 2023 poz. 1470)

„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026” ma na celu realizację przepisu art. 84 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest głównym dokumentem strategicznym niezbędnym do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zainicjowanym i opracowanym przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Celem programu jest zapewnienie efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez m.in. ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju, cyfryzację i podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych czy zwiększenie zastosowania nowych technologii.

Najważniejsze cele programu:

Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości poprzez m.in.:

- model i system wartościowania zabytków;
- plany zarządzania dla pomników historii;
- wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
- system bezpieczeństwa zabytków;
- projektowanie konserwatorskie.

Cyfryzacja i podniesienie jakości prowadzenia postępowań administracyjnych poprzez m.in.:

- cyfryzację procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
- opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

Zwiększenie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.:

- wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+);
- digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego;
- rozwój portalu zabytek.pl.

Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego poprzez m.in.:

- włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
- kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych poprzez m.in.:

- wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
- warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;
- wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;
- inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

2) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

(uchwała nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. – M.P. 2012, poz. 252).

Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych *KPZK* formułuje zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. Ponadto wyznacza cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030.

W punkcie 2.6. „Uwarunkowania wynikające z dziedzictwa kulturowego” jest mowa o wartościach materialnych i niematerialnych, które są częścią współczesnego otoczenia. Dotyczy to nie tylko pojedynczych obiektów lub ich zespołów, ale także otaczającej je przestrzeni, traktowanych jako całość i podlegającym badaniom i ochronie, nawet jeżeli nie są widoczne na obszarze ziemi, co szczególnie dotyczy stanowisk archeologicznych. Obiekty te, aby uniknąć niszczeniu wartości czy też zaginięciu muszą podlegać ochronie, są one ważnym obrazem dziedzictwa narodowego istotnym także dla rozwoju kraju.

W dokumencie podkreślono kluczową rolę kontynuowania funkcji użytkowej zabytków, w formie zgodnej z ich potencjałem i wymogami ochrony, jako narzędzia zapobiegającego ich degradacji. W dokumencie wyznaczono ogólne cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, które realizowane mają być na szczeblach regionalnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

3.2 Relacje Programu z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

1) Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

(uchwała nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z 12 kwietnia 2021 r.)

Wnioski i analizy dotyczące dziedzictwa kulturowego zawarte w *Strategii*.. :

„Region charakteryzuje się dużą różnorodnością kulturową, bogatym dziedzictwem materialnym i niematerialnym oraz tradycjami morskimi. Znaczny potencjał tkwi przede wszystkim w obiektach dziedzictwa kulturowego. Działania na różnych szczeblach administracji, w ramach ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dotyczą przede wszystkim zahamowania procesów ich degradacji i poprawy stanu funkcjonowania, przy czym skala działań, w stosunku do potrzeb, jest niewystarczająca”.

W dokumencie wyznaczono 3 cele strategiczne o charakterze ogólnym oraz 12 celów operacyjnych, które doprecyzowane są poprzez określone kierunki działań. *Pogram Opieki nad Zabytkami* wpisuje się szczególnie w Cel strategiczny 2 – Otwarta wspólnota regionalna, Cel operacyjny 2.3 – Kapitał społeczny.

„Przesłanki realizacji: {...} Kluczowym elementem procesu wzmacniania kapitału społecznego regionu jest jego potencjał kulturowy, budujący poczucie lokalnej, regionalnej, narodowej i europejskiej tożsamości. Widoczne są jednakże deficyty w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. W przypadku dziedzictwa materialnego, wciąż niewystarczająca jest liczba inwestorów zainteresowanych wykorzystywaniem i utrzymywaniem obiektów zabytkowych, co skutkuje ich degradacją. Zagrożeniem dla stanu zabytków jest również brak ich użytkowania, jedną z możliwości ich zachowania jest adaptacja do nowych funkcji. W zakresie dziedzictwa niematerialnego, widoczny jest jego ogromny potencjał służący budowie kapitału społecznego Pomorza, natomiast mankamentem jest jego relatywnie niska rozpoznawalność. Istotną będzie zatem realizacja przedsięwzięć służących zachowaniu dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu jako nośnika wartości historycznych, artystycznych, społecznych, edukacyjnych czy też ekonomicznych. W działaniach tych kluczowa będzie rola JST, organizacji pozarządowych, a także podmiotów prywatnych.

Pomimo znacznej pozytywnej zmiany w ostatnich latach, instytucje kultury nadal w zbyt małym stopniu włączają się w działania na rzecz społeczności lokalnych, w szczególności w ramach partnerstw, np. z instytucjami edukacyjnymi czy pomocy społecznej. W związku z tym, niezbędne są działania służące podnoszeniu kompetencji kadr kultury w zakresie animacji społecznej na poziomie lokalnym. Uzupełniając, należy także stymulować rozwój infrastrukturalny instytucji kultury – w zakresie rozwijania społecznych funkcji kultury oraz oferty promującej różnorodność kulturową i kulturę dialogu. W działaniach tych kluczowa będzie rola JST i organizacji pozarządowych”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

2) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030

(uchwała nr 318/XXXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z 29 grudnia 2016 r.)

W PZPWP 2030 określono główne cele o charakterze ogólnym określające „stany docelowe przestrzeni” w perspektywie do 2030 r. Istotne dla problematyki ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego są m.in.: zasady kształtowania struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego (wysoka jakość przestrzeni zurbanizowanej):

- Kierunek 1.1. Kształtowanie struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego.
- Kierunek 1.2. Kształtowanie wysokiej jakości środowiska mieszkaniowego.
- Kierunek 1.3. Racjonalizacja rozmieszczenia oraz poprawa dostępności infrastruktury społecznej i usług publicznych w tym zakresie.
- Kierunek 3.2. Ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub znaczeniu historycznym.

3) Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2021-2024

(uchwała Nr 455/XXXVIII/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z 29 listopada 2021 r.)

Program opisuje najważniejsze cele i kierunki działań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zaplanowane do realizacji. Są to zarówno działania administracyjne, jak i edukacyjne oraz promocyjne, realizowane przez samorząd województwa pomorskiego oraz jego jednostki organizacyjne: Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych oraz pomorskie muzea.

W dokumencie tym wymienia się przede wszystkim wsparcie konserwacji i renowacji obiektów charakterystycznych dla regionu, w tym elementów dziedzictwa morskiego, zabytków architektury sakralnej (kościół, klasztorów czy cmentarzy), zespołów dworskich i pałacowych, parków i ogrodów. Równie ważne będzie wykonywanie specjalistycznych opracowań, inwentaryzacji oraz ekspertyz, a także montaż specjalistycznych instalacji zabezpieczających obiekty zabytkowe i muzealia przed pożarem, zniszczeniem lub kradzieżą.

W ramach działań edukacyjnych i promocyjnych przewidziano organizowanie konferencji, wystaw, przedstawień, festiwali i konkursów, i oznakowanie szlaków kulturowych oraz wspieranie lokalnych organizacji kultywujących regionalne tradycje i obyczaje oraz upamiętniających wydarzenia i postacie historyczne.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

4) Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

(zatwierdzony przez Komisję Europejską w dn. 7 grudnia 2022 r.)

Nowy Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Wsparcie unijne w nowej perspektywie skupi się przede wszystkim na sferze gospodarczej, cyfryzacji, energetyce, środowisku, transporcie oraz edukacji, rynku pracy i włączeniu społecznym.

Program Opieki nad Zabytkami odnosi się do PFE dla Pomorza w zakresie efektywnego pozyskiwania środków finansowych na 1) budowę, przebudowę, rozbudowę lub remont infrastruktury kultury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej wraz z działaniami w zakresie edukacji kulturalnej; 2) prace budowlane, restauratorskie, konserwatorskie lub adaptację obiektów i zespołów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz nadanie im nowych funkcji lub rozwój funkcji dotychczasowych służących celom społecznym, kulturalnym oraz (uzupełniająco) turystycznym i gospodarczym; 3) kompleksowe zagospodarowanie obszarów zabytkowych i przestrzeni publicznych służących integracji społeczności lokalnej wraz z małą architekturą i infrastrukturą towarzyszącą – w ramach Działania Infrastruktura kultury, Cel szczegółowy Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

3.3 Relacje Programu z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu

1) Strategia Rozwoju Powiatu Lęborskiego. Aktualizacja na lata 2021-2027

(uchwała nr XXVI/192/2021 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 18.02.2021 r.)

Strategia prezentuje: 1) diagnostyczne ujęcie aktualnego stanu powiatu lęborskiego w różnych aspektach i obszarach, zwieńczone syntetycznym podsumowaniem, z którego wynikają przesłanki do czynności planistycznych i wynikających z nich działań realizowanych w okresie obowiązywania dokumentu strategicznego, 2) kierunki rozwoju powiatu, jego społeczeństwa i gospodarki, a także jest istotnym materiałem informacyjnym dla inwestorów. Strategia, jako program działania, stanowić ma podstawę dobrego zarządzania przez administrację samorządową. Sformułowanie misji i celów strategicznych jest punktem wyjścia do ustalenia programów operacyjnych, jest także podstawą do zarządzania określonymi zasobami materialnymi i finansowymi. Ponadto daje szansę trafnego wydatkowania środków własnych, ubiegania się o środki krajowe oraz fundusze pomocowe Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

Program Opieki nad Zabytkami wpisuje się w kierunki działań wyszczególnione w następujących priorytetach *Strategii*: Cel II. Ochrona zasobów środowiska naturalnego na rzecz rozwijania potencjału turystycznego i poprawy jakości życia mieszkańców oraz Cel III. Wzmacnianie potencjału społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwijanie potencjału kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwój instytucjonalny, w których sformułowano cele

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

szczegółowe m.in.: Cel operacyjny 2.2 Rozwój potencjału turystycznego powiatu oraz Cel operacyjny 3.2 Zwiększenie dostępu do kultury.

2) Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lęborskiego na lata 2024-2027

- w opracowaniu

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lęborka * (Uchwała nr XXXIV-525/2018 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 25 maja 2018 r.)

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej zostały określone w drugiej części *Studium* – „Ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Miejskie zasoby dziedzictwa kulturowego zostały podzielone na pięć grup:

1. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków – objęte ochroną konserwatorską na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które określają zakres i zasady ich ochrony.

2. Obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków

Dla zabytków architektury i budownictwa figurujących w Gminnej Ewidencji Zabytków – ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz innych zabytków nieruchomych wyznaczonych przez Burmistrza miasta w porozumieniu z WKZ, postuluje się:

- ✓ chronić i zachować historyczne cechy budynków i obiektów: ukształtowanie bryły, formę architektoniczną, gabaryty, kształt i pokrycie dachu, kąt nachylenia głównych połaci dachu, detal architektoniczny (tj. gzymsy, cokoly, sztukaterie), rozmieszczenie, wielkość, kształt oraz proporcje otworów okiennych i drzwiowych wraz z oryginalną stolarką, kolorystykę oraz materiał elewacyjny;
- ✓ w przypadku elewacji tynkowanych zabudowy zastosowanie kolorystyki stonowanej w odcieniach kolorów pastelowych, naturalnych lub np. na podstawie źródeł ikonograficznych, badań konserwatorskich itp., dla obiektów o elewacji ceglanej lub bogatym detalu architektonicznym – zakaz tynkowania i ocieplania elewacji;
- ✓ objęcie ochroną oryginalnego wyposażenia wewnątrz w obiektach o wysokich wartościach historyczno-kulturowych predysponowanych do wpisu do rejestru zabytków, tj. schodów, drzwi wewnętrznych, pieców kaflowych, podszkazy itp.;
- ✓ dopuścić wymianę technicznie zużytych elementów budynku (okien, drzwi itd.) w zakresie uzgodnionym z właściwym konserwatorem zabytków.

*przy aktualizacji Studium... lub opracowywaniu nowego dokumentu, postuluje się o dopisanie ochrony w postaci „zachowania wysokości budynku” oraz wprowadzenia „zakazu rozbudowy na elewacjach wyeksponowanych”

Dla ochrony zabytkowych cmentarzy ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków postuluje się:

- ✓ zachowanie i konserwację zabytkowych elementów cmentarza (ogrodzenie, bramy, kaplice itd.), w tym historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (układ kwater i mogił),

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

- ✓ zachowanie i konserwację starodrzewu,
- ✓ przed wykonaniem uporządkowania terenu cmentarza wykonanie analizy stanu zachowania historycznego obiektu i opracowanie planu działań porządkujących obiekt,
- ✓ dopuszcza się wycinkę drzew i krzewów w uzasadnionych przypadkach złego stanu sanitarnego zieleni, jednak należy te braki uzupełniać nasadzeniami tego samego gatunku w przypadku starodrzewu lub innymi gatunkami zgodnie z historycznymi wskazaniami. Wycinka bądź wykonywanie nowych nasadzeń powinno być poprzedzone działaniami zawartymi w poniższym punkcie,
- ✓ dla nowego zagospodarowania cmentarza należy opracować dokumentację zawierającą analizę źródeł historycznych obiektu, analizę stanu istniejącego obiektu z określeniem jego stanu zachowania oraz plan zagospodarowania obejmujący elementy małej architektury, zieleni, układu komunikacyjnego itp.,
- ✓ w przypadku potrzeby nowego zagospodarowania należy uzyskać zalecenia konserwatorskie.

Dla ochrony Parku Chrobrego ujętego w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków postuluje się:

- ✓ zachowanie i restaurację historycznego układu kompozycyjnego zieleni,
- ✓ zachowanie, pielęgnację i konserwację zachowanego starodrzewu, w przypadku konieczności wycinki wynikającej z stanu zdrowotnego drzewa stanowiącego zagrożenie dla ludzi i mienia starodrzew należy zastąpić drzewostanem w analogicznym gatunku oraz układzie,
- ✓ przed wykonaniem uporządkowania terenu parku należy wykonać analizę stanu zachowania historycznego obiektu i opracować plan zakresu działań porządkujących obiekt,
- ✓ dla nowego zagospodarowania parku należy opracować dokumentację zawierającą analizę źródeł historycznych obiektu, analizę stanu istniejącego obiektu z określeniem stanu jego zachowania oraz plan zagospodarowania obejmujący elementy małej architektury, zieleni, układu komunikacyjnego itp.,
- ✓ usunięcie elementów zniekształcających i obniżających wartość zabytkową.

3. Obiekty postulowane do wpisu do rejestru zabytków woj. pomorskiego

W *Studium*, powołując się na „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka na lata 2010-2014” postulowane jest wpisanie do rejestru zabytków 28 obiektów.

4. Ochrona historycznej zieleni komponowanej i wartościowych układów przestrzennych

W odniesieniu do cennych układów zieleni komponowanej i historycznej postuluje się zakres ochrony konserwatorskiej obejmujący:

- ✓ zachowanie i restaurację historycznego układu kompozycyjnego zieleni,
- ✓ zachowanie, pielęgnację i konserwację zachowanego starodrzewu, w przypadku konieczności wycinki wynikającej ze stanu zdrowotnego drzewa stanowiącego zagrożenie dla ludzi i mienia starodrzew należy zastąpić drzewostanem w analogicznym gatunku oraz układzie.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Ponadto wskazano sześć obszarów o wysokich wartościach kulturowych – układu urbanistycznego (kompozycji) oraz zabudowy – dla których określono zakres i zasady ochrony poszczególnych elementów:

- ✓ zachowanie układu przestrzennego,
- ✓ ochronę obiektów historycznych, w tym rewaloryzację najcenniejszych obiektów,
- ✓ kształtowanie nowej zabudowy zgodnie ze skalą i tradycją przestrzenno-historyczną,
- ✓ likwidację obiektów dysharmonizujących, zdegradowanych.

5. Ochrona zabytków archeologicznych

Wskazano ogólne zasady ochrony dla zabytków (stanowisk) archeologicznych:

- ✓ wszystkie stanowiska archeologiczne podlegają ochronie na podstawie przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Przepisy te regulują proces uzgadniania oraz obowiązki osoby zamierzającej prowadzić roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na obszarze występowania zabytków archeologicznych, w tym szczególności kwestię prowadzenia niezbędnych badań archeologicznych;

- ✓ miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny zawsze zawierać informacje o występowaniu stanowisk archeologicznych wraz z dokładną ich lokalizacją w części graficznej oraz odpowiednimi zasadami ochrony w części tekstowej. Przeznaczenie poszczególnych terenów ustalane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego musi uwzględniać potrzebę ochrony zabytków archeologicznych.

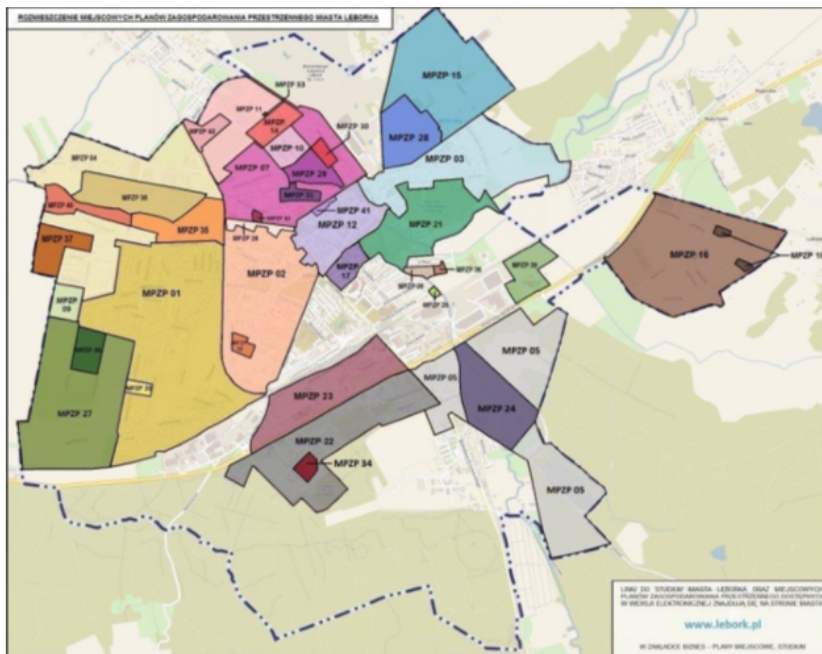
2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

W oparciu o zapisy *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta* opracowywane są akty prawa miejscowego - Miejscowe Plany Zagospodarowywania Przestrzennego (MPZP).

Zapisy w MPZP (w przypadku braku mpzp w decyzji o warunkach zabudowy) są jedną z wymienionych w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, form ochrony zabytków. MPZP to podstawowe gminne dokumenty planistyczne, na podstawie których kształtowana jest organizacja przestrzenna miasta a także – ochrona zasobu zabytkowego. Zgodnie z art. 19 ww. ustawy, w mpzp należy obowiązkowo uwzględnić ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia oraz innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Konieczne jest także uwzględnienie parków kulturowych, które mają na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie „wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej”. Niniejsze zabytki nieruchome oraz parki kulturowe podlegają uwzględnieniu także przy wydawaniu decyzji administracyjnych w przedmiocie lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz linii kolejowej,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

w przedmiocie określenia warunków zabudowy czy też zezwolenia na realizację inwestycji drogowej lub inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, natomiast fakultatywnie ustala się w nich strefy ochrony konserwatorskiej stanowiące obszary, względem których obowiązują unormowane planem ograniczenia, nakazy, zakazy mające na względzie ochronę zabytków na tym terenie.

Ryc. Rozmieszczenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łęborka, wg <https://www.lebork.pl>

Granice i wizualizacje obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Łęborka dostępne w Systemie Informacji Przestrzennej na www.mlebork.e-mapa.net

3. Strategia Rozwoju Miasta Łęborka na lata 2021-2030

(Uchwała Nr XXV-397/2021 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 18 lutego 2021 r.)

Strategia Rozwoju stanowi podstawowy dokument planistyczny, wskazujący obszary wymagające interwencji oraz identyfikujący działania, których realizacja przyczyni się do dalszego dynamicznego i zrównoważonego rozwoju miasta Łęborka. Kierunki interwencji wyznaczone przez Strategię Rozwoju Miasta Łęborka opierają się na rozwoju lokalnym oraz zapewnieniu optymalnych warunków do rozwoju społeczno - gospodarczego przy efektywnym

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

wykorzystaniu zasobów finansowych, kulturowych i społecznych, przeciwdziałając tym samym negatywnym zjawiskom w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzennej i infrastrukturalnej.

W rozdziale **Kultura** autorzy strategii wymieniają następujące działające na terenie Miasta jednostki kultury:

- ✓ Lęborskie Centrum Kultury „Fregata”, z działającym od 2014 r. w zmodernizowanym budynku dworca PKP przy ul. Dworcowej 8a oddziałem "Stacja Kultura" oraz działającym od 19 r. przy ul. Gdańskiej „Zakątkiem Kultury”,
- ✓ Miejska Biblioteka Publiczna Biblioteka oraz punkty biblioteczne,
- ✓ Muzeum w Lęborku Muzeum w Lęborku, któremu od 2020 r. podlega zrewitalizowany obiekt Wieży Ciśnień,
- ✓ Młodzieżowy Dom Kultury,
- ✓ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia Nr 3 w Lęborku, oraz Szkoła Muzyczna I Stopnia imienia Mieczysława Michalskiego, Powiatowe Ognisko Artystyczne, itp.

Jako najważniejsze wydarzenia kulturalne w mieście wymienione zostały:

- ✓ Jarmark św. Jakuba,
- ✓ Ceramiczny Lębork – impreza plenerowa,
- ✓ Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- ✓ Dzień Dziecka,
- ✓ Akcje, m.in. Motoserce,
- ✓ Ogólnopolski Konkurs Literacki im. M. Stryjewskiego,
- ✓ Noc Muzeów.

W rozdziale dotyczącym **Sportu i turystyki** zamieszczono zestawienie najważniejszych zabytków i atrakcji turystycznych miasta:

Ratusz miejski	Wybudowany w 1900 r. w stylu neogotyckim z cegły licówki, zastąpił rozebrany w 1874 r. stojący na dzisiejszym Placu Pokoju. Nad całością góruje wieża z okazałym, czworobocznym hełmem, zakończonym ażurową latarnią z iglicą. Reprezentacyjnym pomieszczeniem jest tzw. Sala Rajców nakryta drewnianym, belkowanym stropem, której okna zdobią piękne witraże z wizerunkami herbów miejscowej szlachty, która je ufundowała. Witraże znajdują się także w klatce schodowej ratusza. Budynek także współcześnie jest siedzibą władz samorządowych miasta. Odfrontu (na bocznej ścianie, przy wejściu) umieszczona została kopia pręta chełmińskiego, dawnej jednostki miary długości ok. 4,32 m stosowanej w średniowieczu.
-----------------------	---

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Kamienice przy ulicy Staromiejskiej	Główna uliczka lęborskiej starówki stanowiąca centralny deptak miasta. Zachowały się eklektyczne i secesyjne kamienice mieszczańskie z przełomu XIX i XX wieku. Stara zabudowa została uzupełniona współczesnymi kamieniczkami stylistycznie współgrającymi z jej zabytkową częścią. Granitowy bruk, stylowe latarnie, ławeczki oraz kawiarniane ogródki sprawiają, że jest to ulubione miejsce spędzania wolnego czasu przez mieszkańców i turystów.
Kościół św. Jakuba Apostoła	Jeden z najstarszych i najcenniejszych zabytków Lęborka. Za okres powstania kościoła przyjmuje się przełom XIV i XV wieku. Jest to orientowana świątynia gotycka zbudowana z cegły o wątku gotyckim, na planie prostokąta z wyodrębnionym od strony wschodniej prezbiterium. Od zachodu znajduje się kwadratowa wieża z głównym wejściem ozdobionym ostrołukowym portalem. Ściany boczne wsparte przyporami posiadają duże ostrołukowe okna. Wnętrze podzielone jest filarami na trzy nawy, nakryte sklepieniem gwiaździstym. Wewnątrz barokowy ołtarz, rokokowa ambona i cenne tabernakulum z rzeźbami z kości słoniowej. W zakrystii zachowało się unikatowe sklepienie, tzw. kryształowe. W zrewitalizowanej i przebudowanej wieży powstał punkt widokowy oraz miejsca wystawowe. Opiekę nad świątynią sprawują franciszkanie. W 2010 r. kościół został podniesiony do rangi Sanktuarium - znajdują się w nim relikwie św. Jakuba Apostoła.
Młyn i tzw. Dom Młynarza oraz spichlerz solny	W obrębie dawnego przedzamcza znajduje się młyn z XIV-XV w. oraz nieco młodszy spichlerz solny, pochodzący z XVI w., obecnie siedziba Kościoła Zielonoświątkowego.
Kościół NMP Królowej Polski	Zbudowany w stylu neogotyckim, z 1870 roku, dawniej ewangelicki. W zrewitalizowanej i przebudowanej wieży powstał punkt widokowy i salki wystawowe.
Średniowieczne miejskie mury obronne	Ich wznoszenie rozpoczęto w 1341 roku, a zakończono w latach 60- tych XIV w. Ich całkowita długość wynosiła 1220 metrów. Fortyfikacje posiadały 32 baszty i półbaszty, w tym baszty narożne i dwie bramy: Gdańską i Słupską. Mur obronny miał wysokość od 6 do 10 m. Mury zbudowane są z cegły o wątku polskim i wendyjskim. Niektóre fragmenty w partiach przyziemnych wzniesiono z granitowych otoczek. Od 2010 r., dzięki unijnemu dofinansowaniu, lęborskie obwarowania miejskie wraz z trzema basztami oraz uliczkami przyległymi do murów zostały zrewitalizowane, dzięki czemu ich atrakcyjność turystyczna bardzo wzrosła.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Baszta Bluszczowa	Niezwykłe cennym, bo zachowanym w pierwotnym stylu zabytkiem miasta jest baszta narożna zwana Basztą Bluszczową, będąca integralną częścią miejskich murów obronnych. Zbudowana została w czasie wznoszenia miejskich fortyfikacji. Niegdyś porastał ją gęsty bluszcz, który podczas ostrej zimy 1855 roku wymarł. Odtąd pozostała tylko nazwa. Konstrukcja tej baszty odbiega od pozostałych lęborskich baszt. U swej podstawy basztajest czworoboczna. Od drugiej kondygnacji jej kształt zmienia się na ośmioboczny. Przykryta jest spiczastym hełmem krytym dachówką.
Zamek Krzyżacki	Do najstarszych zabytków Lęborka należy również zamek krzyżacki wzniesiony w południowo-wschodnim narożniku miasta lokacyjnego. Zamek istniał już w 1363 roku i był siedzibą Dytrycha von Loupheima, pierwszego krzyżackiego wójta Lęborka. Zamek był wielokrotnie przebudowywany w czasach późniejszych, co zniekształciło jego pierwotny wygląd. Charakterystycznymi elementami są gotyckie schodkowe szczyty i wbudowana w 1575 roku w północną część zamku kwadratowa klatka schodowa w kształcie wieży. Dziś zamek jest siedzibą sądu. Na dziedzińcu zamkowym, z inicjatywy miłośników lokalnej historii, stanęły kopie dybów oraz pręgierza, które stanowią ciekawe dopełnienie średniowiecznej scenerii.
Wieża Ciśnień	Wybudowana na wzgórzu, w parku im. Bolesława Chrobrego w 1912 roku, jako wodociągowa wieża ciśnień dla miasta. Po rewitalizacji budynek mieści sale wystawowe oraz platformę widokową.
Pomorska Droga św. Jakuba	Lębork leży na trasie Pomorskiej Drogi św. Jakuba Ap., która jest częścią szerszej sieci europejskiej prowadzącej do Santiago de Compostelaw Hiszpanii i grobu św. Jakuba Starszego. Europejską Drogę św. Jakuba wędrowcy przemierzają od średniowiecza. Reaktywacja jej nadbałtyckiej części i włączenie do europejskiego szlaku ma zachęcić turystów i mieszkańców, w tym osoby starsze, niepełnosprawne oraz rodzinyz dziećmi do tej aktywnej i niedrożej formy turystyki, poznania naszego regionu i jego kultury. Ideą przyświecającą rewitalizacji Pomorskiej Drogi św. Jakuba jest połączenie trzech funkcji: kulturowej, pielgrzymkowej i turystycznej.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Muzeum w Łęborku	Muzeum w Łęborku zajmuje trzykondygnacyjną kamienicę mieszczańską z 1913 roku znajdującą się przy ul. Młynarskiej 14-15. We wnętrzach kamienicy do dziś zachowały się przedwojenne dekoracje stiukowe ukazujące trendy jakie panowały w budownictwie na przełomie XIX i XX wieku. Do 1945 roku wspomniana kamienica była własnością rodziny Nipkow, właścicieli i przedsiębiorców w okresie międzywojennym związanych m.in. z browarnictwem i handlem. W muzeum eksponowane są bogate zbiory z zakresu archeologii, historii, etnografii, numizmatyki czy sztuki. Ekspozycje muzealne prezentowane są w budynkach Baszt 24 oraz 27 należących do systemu średniowiecznych obwarowań miejskich, jak również w Wieży Ciśnień.
-------------------------	---

Wśród najmocniejszych stron miasta, zdaniem mieszkańców uczestniczących w ankiecie, wskazano m.in. dużą liczbę zabytków na terenie miasta, wśród słabych -niewystarczającą liczbę wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie miasta.

W ramach Celów strategicznych związanych z kulturą i przestrzenią miejską wyznaczono:

Cel strategiczny nr 1 Poprawa jakości życia mieszkańców, realizowany poprzez **Cel operacyjny nr 3** Rozwój oferty kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej oraz **Cel strategiczny nr 2** Rozwój przestrzeni miejskiej, realizowany poprzez **Cel operacyjny nr1** Rewitalizacja przestrzeni publicznej, z przykładowymi inwestycjami: Bank Kultura – przebudowa budynku wraz ze zmianą sposobu użytkowania na potrzeby biblioteki; Rewitalizacja Paku Chrobrego w oparciu o projekt zagospodarowania; Planowana adaptacja wnętrza Wieży Ciśnień.

4. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Łęborka. Raport dotyczący obszarów zdegradowanych

Część I. Delimitacja jednostek urbanistycznych

Część II. Szczegółowa diagnoza jednostek urbanistycznych), lipiec 2015.

Celem opracowanego „Raportu...” było wyznaczenie jednostek urbanistycznych, ocena ich stanu oraz określenie obszarów zdegradowanych w Łęborku, wymagających wsparcia Gminy Miasto Łębork w ramach programu rewitalizacji. Raport powstał w oparciu o przyjęty w dniu 1 lipca 2014 roku przez Zarząd Województwa Pomorskiego dokument pn. „Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Funduszy Europejskich.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

W zakresie kompozycji przestrzennej miasta poczyniono następujące ustalenia:

1. W kompozycji miasta Łęborka wyróżniają się przede wszystkim: historyczne centrum oraz dawne przedmieścia i zabudowa obrzeżna dróg wylotowych z dawnego miasta, Wzgórze Czartoryja, dolina Łeby i Okalicy z łąkami i terenami otwartymi, wreszcie pas kolejowo-drogowy, las na południu i zespoły zabudowy części południowej miasta.
2. Duże znaczenie kompozycyjne ma zielona oś miasta- w postaci Doliny Łeby i Okalicy. W samym mieście tereny zieleni publicznej nie tworzą wyraźnej kompozycji przestrzennej, brak im powiązań terytorialnych.
3. Ważna dla wizerunku miasta jest część śródmiejska oraz tzw. „strefa głównych przestrzeni publicznych”. Historyczne centrum jest w dużej mierze zdeintegrowane, wymaga dalszych działań rewaloryzacyjnych. Sporo w jego obrębie budynków dysharmonijnych, źle ułożonych, o nieodpowiedniej architekturze, obniżających walory przestrzeni.
4. Ważne dla kompozycji są panoramy, widoki miasta z kierunków północno-wschodniego z ul. Syrokomli oraz z kierunku południowo-wschodniego i wschodniego na Stare Miasto.
5. W układzie struktur przestrzenno-funkcjonalnych i kompozycji przestrzennej wyraźnie widać procesy rozwojowe miasta: od miasta lokacyjnego z XIV w. przez okres rozwoju industrialnego przełomu wieków po czasy współczesne. Historyczna struktura urbanistyczna z dawnym centrum i przedmieściami jest do dziś czytelna. Część nowych realizacji dobrze wpisuje się w historyczny układ. Bardzo wyraźnie widoczna jest w przestrzeni presja na zagospodarowywanie terenów łąk w części zachodniej miasta- zabudowa poprzez kolejne osiedla coraz bardziej zbliża się do rzeki, a dawne tereny otwarte łąk, o niekorzystnych zresztą warunkach dla zabudowy i niekorzystnym bioklimacie zmieniają charakter - także na tereny inwestycyjne dla zabudowy jednorodzinnej.

Kontynuując analizę struktury przestrzennej miasta, wyodrębniono w jego granicach dziewięć charakterystycznych jednostek przestrzennych, powstałych w wyniku historycznego rozwoju:

- I. **Obszar miasta lokacyjnego** w granicach XIV-wiecznych murów obronnych, jest zasadniczym trzonem historycznej przestrzeni Łęborka. Znajduje się w obrębie fragmentarycznie zachowanych dzisiaj murów miejskich z XIV wieku. Jest to przestrzeń wyraźnie zdefiniowana, posiadająca fizycznie wyznaczalne granice (mury). Pomimo późniejszych nawarstwień, stanowi bardzo wyrazistą przestrzeń historyczną.
- II. **Obszar rozwoju miasta na przełomie XIX i XX w.**, a w nim poszczególne wartościowe komponowane układy przestrzenne jak: zespoły przestrzenne budowli użyteczności publicznej wraz towarzyszącą im zabudową mieszkaniową (liceum im. Stefana Żeromskiego i osiedle nauczycielskie, Szpital przy ul. Węgrzynowicza, zespół zabudowań gazowni miejskiej, zespół szkoły przy ul. Marcinkowskiego, zespół

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

dawnej Landratury wraz z sąsiadującym zespołem mieszkaniowym. Jest rozległym obszarem, wyróżniającym się z uwagi na własne, indywidualne cechy historycznego zagospodarowania, są tereny rozwoju miasta w XIX i na pocz. XX w. Obszar ten znajduje się na południe od pierścienia murów miejskich, między rzeką Łebą a linią kolejową. Powstałe tu nowe dzielnice tworzą swoisty „katalog” form zabudowy i rodzajów kompozycji urbanistycznej przełomu wieków. Obszar ten jednocześnie charakteryzuje się dzisiaj pewnego rodzaju „wyspowością” z uwagą na powojenne wtórne przekształcenia znajdujących się tam niezainwestowanych wcześniej terenów.

- III. Obszar dawnych przedmieść zachodnich** - rejon ulic Malczewskiego, Stryjewskiego, Kellera i Łokietka wraz z Placem Piastowskim - obszar średniowiecznej osady. XIX-wieczny kwartał zabudowy czynszowej z relikami wcześniejszego zagospodarowania typu przedmiejskiego to niewielki terytorialnie obszar, noszący wyraźnie wyodrębniające go cechy. Obszar cechuje się utratą charakterystycznego „klimatu” małomiejskiej dzielnicy, co pozbawia miasto jako całość interesującego i nietypowego miejsca.
- IV. Obszar dawnego przedmieścia „Nowy Świat”** – w obrębie ulic: Orlińskiego, Stryjewskiego, Mostnika oraz Skarżyńskiego, Kwiatowej, Rodła i Obrońców Westerplatte. Obszar ten wyróżnia się z uwagi na rozplanowanie noszące cechy świadomej urbanistyki oraz zaprojektowane, jednorodne pod względem formy architektonicznej zespoły budynków. Na terenie „Nowego Świata” rozpoczęto realizację zakomponowanych świadomie układów urbanistycznych, jednakże dzieło to nie zostało zakończone.
- V. Rejon przedmieścia północnego**- zabudowa wzdłuż osi historycznego traktu w kierunku Nowej Wsi, dzisiejsza ulica Kossaka. Jest wyróżniającym się obszarem, o zasadniczo liniowym układzie zabudowy północnego przedmieścia Łęborka, towarzyszącym jednemu z głównych najstarszych traktów historycznych – drodze do Łeby przez Nową Wieś Łęborską i Białogardę.
- VI. Obszar przedmieścia południowego** - do 1945 roku obszar ten był jeszcze słabo zagospodarowany. Niemniej początki zagospodarowania można zaobserwować w postaci zakomponowanych osiedli mieszkaniowych wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego. Powstały tu trzy bardzo ciekawe pod względem urbanistycznym, a także architektonicznym osiedla mieszkaniowe: ulic Grudziądzka –Tczewska - Kościuszki, ulic Kościuszki- Mieszka I oraz osiedle „Sarni Róg”.
- VII. Cmentarz** - duży, nowy cmentarz miejski o zakomponowanym układzie zieleni wysokiej;
- VIII. Park Chrobrego** - komponowane założenie parkowe, XIX-wieczny miejski park spacerowy z kąpieliskiem. Obszar zagrożony jest postępującą dewastacją dawnych elementów zagospodarowania a także zanikiem związku funkcjonalno-przestrzennego terenu parku z obszarami mieszkaniowymi w sąsiedztwie.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Konieczne działania na obszarze: odtworzenie XIX- wiecznego programu parku, odtworzenie dawnych związków funkcjonalno-przestrzennych z terenami w zakolu rzeki Łeby, odtworzenie zagospodarowania rekreacyjnego związanego (kąpieliska, strzelnica).

IX. Jednostka wojskowa - to wysokiej klasy zespół przestrzenny dawnego założenia Sanatorium Prowincjalnego, a później Domu dla Psychiczenie Chorych. Ciekawostką jest tu fakt zbudowania jednocześnie przy założeniu, przeznaczonej dla niego nowoczesnej „oczyszczalni ścieków”. Do dziś zachowały się zdewastowane pola sączków utylizujących ścieki. Obecnie we władaniu wojska – generalne rewaloryzacja założenia we wszystkich aspektach (układ przestrzenny, likwidacja wtórnej zabudowy i zainwestowania oraz zagospodarowania przestrzeni, remont obiektów, rewaloryzacja wystroju elewacji, rewaloryzacja zieleni towarzyszącej.

Podstawą identyfikacji sytuacji kryzysowych w mieście był podział na 20 jednostek urbanistycznych. Przy wyznaczaniu poszczególnych jednostek urbanistycznych na obszarze miasta Łęborka uwzględniono:

- 1) funkcje terenu - na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej miasta oraz analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, które miały miejsce w całym Łęborku w ciągu ostatnich 25 lat;
- 2) fizjonomię - w tym charakter zabudowy, z uwzględnieniem analizy jednostek krajobrazowych miasta i analizy historyczno - konserwatorskiej rozwoju miasta i zabudowy, także gminnej ewidencji zabytków;
- 3) intensywności użytkowania na podstawie analizy form zabudowy mieszkaniowej oraz dostępnych analiz sporządzonych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto w opracowaniu ustalono, iż liczba budynków objętych ochroną konserwatorską w stosunku do całkowitej ich liczby na terenie miasta powoduje na trzech obszarach położonych wokół centrum historycznego znaczne ograniczenia ruchu budowlanego, związane z nadzorem konserwatora zabytków nad częścią budynków. Zaliczają się do nich obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków. [...] Znacząca część budynków objętych ochroną konserwatorską tworzy gminny zasób mieszkaniowy. W zasobie mieszkaniowym Gminy Miejskiej w Łęborku jest 71 budynków komunalnych [...]. Najwięcej zlokalizowanych jest w jednostce Tz2 – 20 budynków oraz T10 3 – 19 budynków. [...] Zdecydowana większość budynków komunalnych pochodzi z przełomu wieków XIX/XX i liczy ponad 100 lat. Wszystkie te budynki są budynkami zabytkowymi ujętymi w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Dla obszaru rewitalizacji Łębork Nowy Świat Rada Miejska Uchwałą nr XXIX-399/2017 z dnia 28.06.2017 roku przyjęła Gminny Program Rewitalizacji Miasta Łęborka.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Łęborka jest skoordynowanym programem ożywienia (rewitalizacji) obszaru Łębork Nowy Świat. Obszar objęty wsparciem został wybrany na podstawie analizy całego miasta, określającej tereny występowania największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, technicznych i przestrzennych. Dodatkowo na terenie wskazanym do interwencji (obszar rewitalizacji) została przeprowadzona pogłębiona diagnoza. Program Rewitalizacji obejmuje okres **do 2025 roku z perspektywą na lata kolejne** i jest nadal realizowany, głównie z wykorzystaniem dofinansowania z RPO Województwa Pomorskiego w ramach dwóch zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych: "Odnowiony Łębork - rewitalizacja obszaru Nowy Świat" oraz "Ożywiony Łębork Nowy Świat - usługi społeczne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji".

5. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Łęborka 2030

(Uchwała NR III-25/2024 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 26 czerwca 2024 r.)

W ramach celu strategicznego (CS) zaktywizowanej społeczności MOF, ujęto kierunek interwencji jako: 'Rozwój przyjaznej przestrzeni publicznej MOF, opartej o wspólny mianownik dziedzictwa kulturowego i historycznego', w zakresie działania: 'Zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego i niematerialnego'.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

5. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta Łęborka

5.1. Zabytki nieruchome

Według art. 7. Ustawy o ochronie zabytków formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa
- 2) uznanie za Pomnik Historii
- 3) utworzenie Parku Kulturowego
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a także w decyzjach administracyjnych.

Na terenie Miasta Łęborka brak obiektów uznanych za Pomnik Historii, wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz parków kulturowych.

5.1.1. Rejestr zabytków nieruchomych

Lp	Nr Rej. Zabytków Woj. Pom.	Nazwa	Lokalizacja
1.	106	układ urbanistyczny Starego Miasta Łęborka wraz z murami obronnymi i basztami oraz zamkiem	Łębork
2.	268	kościół parafialny pw. Św. Jakuba	ul. Basztowa 8
3.	1184	ratusz	ul. Armii Krajowej 14
4.	1223	budynek banku	ul. Armii Krajowej 18
5.	1224	budynek - dawna Przychodnia Rejonowa	ul. Armii Krajowej 15
6.	1225	budynek- obecnie Miejska Biblioteka Publiczna	ul. Armii Krajowej 16
7.	1226	kościół parafialny pw. NMP Królowej Polski	Plac Kopernika 6
8.	1227	spichlerz	ul. Kossaka 23
9.	1228	dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej 13
10.	1229	kamienica	ul. Armii Krajowej 7
11.	1464	kamienica - obecnie Muzeum	ul. Młynarska 14/15
12.	1715	zespół budynków Starostwa Powiatowego oraz założenie parkowe	ul. Czołgistów 5
13.	1716	budynek szkoły	ul. Dygasińskiego 14
14.	1822	budynek poczty	ul. Armii Krajowej 11
15.	1855	kaplica cmentarna wraz z częścią działki w granicach obrysu budowli	ul. Wojska Polskiego 47
16.	1871	budynek dawnego spichlerza solnego wraz z częścią działki, w granicach obrysu budowli	ul. Młynarska 21
17	1941	zespół zabudowań młyńskich składający się z: 1. budynek młyna wraz z wystrojem i wyposażeniem wnętrza, magazyn przetworów, magazyn ziarna i czyszczarnia, komora turbiny, budynek mieszkalny wraz z otoczeniem obejmującym część działki nr 86 2. dom młynarza wraz z gruntem w obrysie murów w granicach działki nr 83, 3. magazyn otrąb wraz z gruntem po obrysie murów obejmującym część działki nr 70/2	ul. Przyzamcze

Tab.1. Obiekty nieruchome i zespoły zabudowy wpisane do rejestru zabytków

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

1. Układ Starego Miasta Łęborka wraz z murami obronnymi, basztami i zamkiem

Miasto założone zostało w XIV w. na prawie chełmińskim. W granicach średniowiecznych murów obronnych miasta lokacyjnego znajdują się następujące zabytkowe obiekty budowlane: zespół murów obronnych wraz z przedpołiem ekspozycji historycznego przebiegu fortyfikacji miasta lokacyjnego; kościół z plebanią i zielenią; zespół zamkowy, zespół zabudowań młyńskich, dawna farbiarnia przy Placu Spółdzielczym 14/15, poszczególne kwartały zabudowy: pomiędzy ul. Staromiejską, Przymurną i Placem Spółdzielczym oraz kwartał pomiędzy ul. Curie- Skłodowskiej, Reja, Armii Krajowej i Staromiejską oraz zespół reprezentacyjnych obiektów wzdłuż ul. Armii Krajowej.

Archiwalny (1965 r.) rysunek z oznaczeniem granic wpisu oraz widok zamku.

2. Kościół św. Jakuba Apostoła w Łęborku

Świątynię wzniesiono w XIV-XV w., w latach 1519-1639 użytkowana była przez protestantów. W 1640 r. kościół został ponownie konsekrowany i powrócił w ręce katolików. W 1657 r. miejsce miał pożar wzniesiony przez opuszczających miasto Szwedów, który uszkodził sklepienia i dachy kościoła. W 1682 r. wybuch kolejny pożar, tym razem zniszczeniu uległ korpus nawowy. W 1754 r. miejsce miała odbudowa świątyni, wtedy to obniżono wieżę i nakryto ją nowym hełmem, korpus otrzymał nowy dach, wymieniono podłogi z drewnianych na ceramiczne w nawach i prezbiterium, we wnętrzu ustawiono cztery boczne ołtarze. W 1822 r. zamontowano nowe organy. W l. 1907- 1910 przeprowadzono na szeroką skalę roboty budowlane i konserwacyjne, m.in. wymieniono stalle, wykonano polichromię wnętrza, z tego też czasu pochodzi kruchta przy nawie południowej oraz północny aneks wieży. Zachowało się bogate wyposażenie wnętrza z XVII- XVIII w. Do najcenniejszych elementów wystroju należą: rokokowy ołtarz boczny fundacji ks. Ignacego Lniskiego, osiemnastowieczne tabernakulum z interesującą dekoracją rzeźbiarską, barokowy ołtarz główny oraz rokokowa, drewniana ambona.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Kościół pw. Św. Jakuba, widok w kierunku SW, fot. 05.2024.

Ratusz, widok w kierunku północnym, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

3. Ratusz, Łębork, ul. Armii Krajowej 14

Budynek wzniesiony w latach 1890-1900, w stylu neogotyckim. W 1927 r. dobudowano skrzydło południowo-wschodnie, przeznaczone na Miejską Kasę Oszczędności, w przyziemiu na piwnicę radnych. Od południowego zachodu mieściło się mieszkanie burmistrza. Do 1975 r. mieścił się tu urząd miasta, następnie do 1992 r. biblioteka, USC, konsumy, PSS „Społem”. Od 1992 r. ponownie budynek przejął urząd miasta. Wzniesiony z czerwonej cegły, licowany cegłą z dekoracyjnymi elementami - glazurowanymi i profilowanymi; na wysokim ceglany cokole, dwukondygnacyjny, z masywną trójkondygnacyjną wieżą w narożniku południowo-zachodnim.

4. Budynek banku, Łębork, ul. Armii Krajowej 18

Budynek stanowi jedyny zachowany przykład na terenie miasta modernistycznej architektury wywodzącej się ze szkoły Bauhausu. Wzniesiony w 1933 r. na funkcje bankowe. Przed II wojną światową był siedzibą Reichsbanku. Po wojnie stanowił siedzibę oddziału Narodowego Banku Polskiego. Murowany, otynkowany. Założony na planie prostokąta, od zachodu przylegają do niego niskie przybudówki. Główna bryła przekryta dachem czterospadowym, o złamanych do wewnątrz połaciach dachowych. Dach kryty dachówką esówką. Otwory okienne w kształcie prostokątów leżących, w drugiej kondygnacji usytuowane w narożnikach.

5. Budynek dawnej Przychodni Rejonowej, Łębork, ul. Armii Krajowej 15

Wzniesiony na pocz. XX w., z secesyjnym wystrojem, z cegły, otynkowany, fundamenty kamienne, ściany poddasza w konstrukcji szkieletowej. Budynek złożony z dwóch brył: dwukondygnacyjnej przekrytej dachem kolankowym, od południowego zachodu – jednokondygnacyjnej, przekrytej dachem mansardowym. W narożniku zachodnim wieża na planie koła, nakryta cebulastym hełmem. W części wschodniej elewacji od ul. Armii Krajowej ryzalit pozorny.

Budynek banku, ul. Armii Krajowej 18, widok w kierunku północnym, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

6. Budynek Biblioteki Miejskiej, Łębork, ul. Armii Krajowej 16

Zbudowany ok. 1918 r., po pożarze poprzedniego budynku, w stylu neoklasycystycznym. Do 1945 r. należał do Jana Caspera, właściciela banku i wytwórni alkoholi. Wzniesiony z cegły, otynkowany, przekryty dachem czterospadowym (dachówka karpiówka). Dwukondygnacyjny, na planie prostokąta, z wieżą od strony zachodniej. Elewacje bogato zdobione detalem neoklasycystycznym, parter boniowany.

Budynek dawnej przychodni rejonowej, ul. Armii Krajowej 15, widok w kierunku S, fot. 05.2024.

Budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Armii Krajowej 16, widok w kierunku SW, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028**7. Kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski, Łębork, ul. Kopernika 6**

Wzniesiony przez protestantów w 1866 r., w stylu neogotyckim, otrzymał wezwanie Salwatora. W latach 1895-1896 wyposażono go w centralne ogrzewanie i oświetlenie gazowe. Po wojnie kościół przeszedł w ręce katolików, świątynię wyświęcono w 1946 r. i nadano dzisiejsze wezwanie. Początkowo służyła jako kościół filialny parafii św. Jakuba Apostoła, samodzielną parafią jest od 1958 r. W tym samym roku kościół poddano generalnemu remontowi, wraz z nim renowację przeszły organy. Dwa lata później wykonano ołtarze boczne i konfesjonały. W 1982 r. rozbudowano część prezbiterialną, zaś w latach 1983-1984 wymieniono okna witrażowe z wyjątkiem prezbiterialnych. Nieorientowany, wzniesiony na osi północny wschód - południowy zachód, z czerwonej cegły licówki, na kamiennym fundamencie, na planie prostokąta, z węższym, trójbocznie zakończonym prezbiterium, otoczonym współczesnym, niskim, pięciokątnym obejściem. Od południowego zachodu przylega wysoka wieża na rzucie kwadratu, po bokach wieży trójboczne aneksy, mieszczące klatkę schodową.

8. Kamienica, Łębork, ul. Armii Krajowej 13

Wzniesiona w 1900 r. jako budynek mieszkalny dla pracowników poczty. Murowana z cegły, otynkowana, na wysokim ceglano-kamiennym cokole, trójkondygnacyjna, przekryta dachem wielopofaciowym. Założona na planie prostokąta. W elewacji północnej (frontowej) dwukondygnacyjny wykusz wsparty na wydatnych wspornikach. W dachu na osi środkowej neobarokowy szczyt. W elewacji bocznej wschodniej pseudoryzalit, obok trójkątny szczyt.

Kościół par. NMP, fot. 05.2024.

Kamienica, ul. Armii Krajowej 13, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Kamienica przy ul. Armii Krajowej 7, widok w kierunku S, fot. 05.2024.

Spichlerz, ul. Kossaka 23, widok w kierunku północnym, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

9. Spichlerz, Lębork, ul. Kossaka 23

Wzniesiony ok. 1920 r., ściana południowa i północna - w konstrukcji drewnianej szkieletowej, w elewacji południowej – wypełnionej nieotynkowaną cegłą, w elewacji północnej opierzonej deskami, elewacje wschodnia i zachodnia murowane, z cegły, elewacja zachodnia tynkowana. Budynek wzniesiony na planie prostokąta, trójkondygnacyjny, niepodpiwniczony, z użytkowym poddaszem, zwieńczony dachem dwuspadowym, krytym dachówką karpiówką. W dachu od strony południowej lukarna mieszcząca dźwig. Okna prostokątne, w elewacji północnej zastąpione żaluzjowymi okiennicami.

10. Kamienica, Lębork, ul. Armii Krajowej 7

Wzniesiona pod koniec XIX w., w stylu klasycystycznym, o bogatym wystroju elewacji frontowej. Murowana z cegły, otynkowana, na wysokim cokole, założona na planie litery „L”, ze ściętymi narożnikami ujętymi w pozorny ryzalit. Dach budynku i wszystkich przybudówek płaski. Stropy międzykondygnacyjne drewniane. Cokół i partie podokienne parteru boniowane. Na narożnikach wykusze, wsparte na potężnych wspornikach. Elewacja rozczłonkowana bogatym detałem architektonicznym, całość zwieńczona wydatnym gzymsem wspartym na podwójnych konsolkach. Wejście główne ujęte w okazały portal złożony z dwóch pilastrów na cokołach, zwieńczony dwoma wspornikami podtrzymującymi balkon.

11. Kamienica ob. muzeum, Lębork, ul. Młynarska 14/15

Budynek wzniesiony jako kamienica mieszczańska około 1910 r., o historyzującej elewacji.

Murowany z cegły, otynkowany, czterokondygnacyjny, podpiwniczony, z poddaszem, przekryty dachem kolankowym. Założony na planie zbliżonym do kwadratu, z prostokątną oficyną boczną. Elewacja frontowa asymetryczna, z nieznacznie wysuniętym przed lico trójosiowym wykuszem, nad nim, powyżej ostatniej kondygnacji wklęsło-wypukły szczyt. Elewacja rozczłonkowana gzymсами międzykondygnacyjnymi i podokiennymi, a także na poziomie drugiej i trzeciej kondygnacji masywnymi pilastrami. W przyziemiu otwory okienne i otwór drzwiowy zwieńczone łukiem pełnym, witryna od strony północno-zachodniej zwieńczona łukiem odcinkowym.

12. Zespół budynków Starostwa Powiatowego z parkiem, Lębork, ul. Czołgistów 5

Kompleks budynków dawnego Landratsamtu, wraz z otaczającym go parkiem, oddano do użytku w 1914 r. Swoją architekturą nawiązuje do rozwiązań rezydencjonalnych z XVIII w.; architektura budynku jest proporcjonalna, ze skromnym detałem, zachowana niemal w całości w oryginalnej formie. Po II wojnie światowej jego funkcja pozostała bez zmian; mieściła się tu siedziba władz powiatu lęborskiego, od 1975 r. pełniła funkcję urzędu miejskiego, by ponownie powrócić w ręce władz powiatowych. Budynek główny wzniesiony z cegły, otynkowany, dwukondygnacyjny,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

podpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Dach mansardowy, kryty dachówką karpiówką. Od strony elewacji ogrodowej pięcioboczny ryzalit, zwieńczony osobnym dachem mansardowym. W skład zespołu obok budynku głównego wchodzi również wozownia, która razem z budynkiem głównym i jego skrzydłem tworzą założenie na rzucie litery „U”. Od strony południowej zlokalizowany jest park.

Budynek Starostwa Powiatowego, widok w kierunku SW, fot. 05.2024.

Budynek Starostwa Powiatowego, widok od strony parku, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028**13. Budynek szkoły, Lębork, ul. Dygasińskiego 14**

Wzniesiony w 1928 r. jako szkoła dla dziewcząt, w czasie wojny zorganizowano w nim szpital, po wojnie stacjonowały w nim wojska radzieckie, a od 1946 r. mieści się tu siedziba liceum. Zbudowany z ciemnej cegły licowej, na planie prostokąta z dwoma rozczłonkowanymi skrzydłami na rzucie litery „L”. Bryła główna przekryta dachem czterospadowym, skrzydła dachami dwuspadowymi. Po środku dachu bryły głównej ośmioboczna wieżyczka obłożona blachą miedzianą, zwieńczona tarasem. Budynek trójkondygnacyjny, podpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Elewacje rozczłonkowane trójkątnymi lizenami, okna obramowane kamiennymi, profilowanymi opaskami. W dachu liczne trójkątne lukarny.

14. Budynek poczty, Lębork, ul. Armii Krajowej 11

Wzniesiony w 1905 r., w stylu neogotyckim nawiązującym do form późnego gotyku z elementami secesji. Po II wojnie światowej rozebrano murowaną bramę od strony północno- zachodniej. W latach 60-tych XX w. dobudowano od strony ul. Skłodowskiej-Curie nowy budynek poczty przeznaczony na biura, przebudowany pod koniec XX wieku. Budynek poczty wzniesiony został z cegły, licowany cegłą z glazurowanymi elementami dekoracyjnymi. Dwukondygnacyjny, wysoko podpiwniczony, kryty dachem czterospadowym. W elewacji frontowej na osi ryzalit pozorny poprzedzony jednokondygnacyjną dobudówką, mieszczącą główne wejście do budynku. Wschodni narożnik zaakcentowany pseudoryzalitem, przechodzącym w drugiej kondygnacji w ośmioboczną wieżyczkę. Układ wnętrz regularny, trakty komunikacyjne w skrajnych osiach. Częściowo zachowana stolarka i metalopastyka.

Budynek I LO w Lęborku, ul. Dygasińskiego 14, widok w kierunku NE, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

Budynek poczty, ul. Armii Krajowej 11, widok w kierunku NE, fot. 05.2024.

Kaplica cmentarna , ul. Wojska Polskiego 47, widok w kierunku zachodnim, fot. 05.2024.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

15. Kaplica cmentarna, Lębork, ul. Wojska Polskiego 47

Wzniesiona w 1870 r. w stylu neogotyckim jako kaplica ewangelicka cmentarna.

Obecnie kaplica użytkowana przez gminę ewangelicko-augsburską. Budowla nieorientowana, usytuowana na osi północ-południe, z prezbiterium od południa. Wzniesiona z czerwonej cegły i oblicowana, na kamiennym fundamencie. Jednonawowa, korpus założony na rzucie zbliżonym do kwadratu, prezbiterium na planie prostokąta z półkolistą absydą. Od północy przylega kwadratowa w rzucie kruchta. Korpus i kruchta przekryte osobnymi dachami dwuspadowymi, prezbiterium dachem dwuspadowym przechodzącym w półkolisty. Na dachu korpusu niewielka sygnaturka, przekryta hełmem iglicowym.

16. Budynek dawnego spichlerza solnego, Lębork, ul. Młynarska 21

Wzniesiony w poł. XIX w., pełnił funkcję magazynu solnego. Od strony wschodniej połączony był dawniej z budynkiem dawnej stajni i wozowni. Po 1945 r. obiekt był własnością Państwowych Zakładów Zbożowych, później przejęty przez Naczelnika Miasta na miejski ośrodek kultury. W 1985 r. przeszedł w ręce Muzeum w Lęborku. Budynek wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem trójsпадowym, z facjatą od strony południowej. Częściowo murowany z cegły, częściowo wzniesiony w konstrukcji drewnianej szkieletowej, wypełnionej cegłą. Otynkowany na biało, z pozostawieniem widocznych elementów konstrukcji ryglowej.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

17. Zespół zabudowań młyńskich, ul. Przyzámce

- budynek młyna wraz z wystrojem i wyposażeniem wnętrza, magazyn przetworów, magazyn ziarna i czyszczarnia, komora turbiny, budynek mieszkalny wraz z otoczeniem, dom młynarza, magazyn otrąb.

Zespół młyna zamkowego znajduje się w najstarszej części miasta, ukształtowanej w okresie średniowiecza. Położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie zamku krzyżackiego i rzeki Łeby. Dom Młynarza powstał w 1806 r., w stylu skromnego historyzmu. Zbudowany na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, kryty dachem naczółkowym. Elewacje skromne, zachowana oryginalna stolarka drzwiowa z formami typowymi dla późnego klasycyzmu. Budynek produkcyjny młyna wywodzi się z pocz. XIV w., jednak ostateczną formę przyjął na pocz. XIX w. Założony na planie prostokąta, o jednoprzestrzennym wnętrzu. Bryłą złożona z części 4- i 2-kondygnacyjnych. Elewacje ze skromnym detałem architektonicznym. Magazyn przetworów (ok. 1910 r.) założony jest na nieregularnym rzucie, o prostej bryle, jednokondygnacyjny z użytkowym poddaszem. Elewacja południowa licowana cegłą. Magazyn ziarna i czyszczarnia również powstał w XIV w., później wielokrotnie jednak był przebudowywany, ostatnie znaczące przełom XVIII i XIX w. Od strony zachodniej ozdobny szczyt rozcłónkowany czworokątnymi sterczynami z daszkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

5.1.2. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) (akt. z dn.01.12.2020 r.)

Gminna Ewidencja Zabytków stanowi podstawę do sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami, ustalania zapisów formy ochrony zabytków w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument otwarty i powinien podlegać okresowej aktualizacji (wg Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 26.05.2011 r. ws. prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, §16, ust. 1 i 2, Dz.U. z 2011 r. nr 113, poz. 661).

Zmiany w gminnej ewidencji zabytków nie powodują nieważności ustaleń zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz gminnym programie opieki nad zabytkami.

Oprócz zabytków wpisanych do rejestru zabytków, w Gminnej Ewidencji Zabytków znajdują się także zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków (Tab.2), inne zabytki wyznaczone przez Burmistrza w porozumieniu z WKZ (Tab. 3) oraz zabytki archeologiczne. (rej. i Tab. Nr 4).

Tab. 2. Zabytki nieruchome znajdujące się Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Poz.	Obiekt	Lokalizacja
1.	Dawny cmentarz żydowski	ul. Abrahama
2.	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej 12
3.	Budynek mieszkalny	ul. Armii Krajowej 31
4.	Plebania	ul. Basztowa 8
5.	Budynek mieszkalny	ul. Bohaterów Monte Cassino 1
6.	Budynek mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte 5
7.	Dom mieszkalny	ul. Czołgistów 2
8.	Budynek mieszkalny	ul. Derdowskiego 1
9.	Budynek mieszkalny	ul. Derdowskiego 9
10.	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 3
11.	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 4
12.	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 5
13.	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 6
14.	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 7
15.	Budynek ekspedycji kolejowej	ul. Dworcowa 8c
16.	Nastawnia Lb1	ul. Dworcowa
17.	Transformator	ul. Dworcowa
18.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 1
19.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 2
20.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 3
21.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 4
22.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 5
23.	Dom mieszkalny	ul. Dygasińskiego 6

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

24.	Budynek mieszkalny	ul. Franciszkańska 3
25.	Budynek mieszkalny	ul. Gdańska 89
26.	Dom mieszkalny	ul. Gdańska 98
27.	Park im. B. Chrobrego z małą architekturą i historycznym zagospodarowaniem	ul. Gdańska (Góra Parkowa)
28.	Wieża ciśnień w parku im. B. Chrobrego	ul. Piękna 1 (park – ul. Gdańska)
29.	Budynek mieszkalny	ul. rotm. Witolda Pileckiego 6
30.	Budynek mieszkalny	ul. rotm. Witolda Pileckiego 7
31.	Cmentarz historyczny ob. komunalny	ul. Kaszubska
32.	Dom mieszkalny / willa	Pl. Kopernika 7
33.	Dom mieszkalny	Pl. Kopernika 9
34.	Dom mieszkalny	Pl. Kopernika 10
35.	Dom mieszkalny	Pl. Kopernika 11
36.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 15
37.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 16
38.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 17
39.	Budynek mieszkalny	ul. Kossaka 38a
40.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 82
41.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 89
42.	Szkoła	ul. Kossaka 103
43.	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 108
44.	Budynek mieszkalny	ul. Krzywoustego 60
45.	Cmentarz żołnierzy radzieckich	ul. Kusocińskiego
46.	Budynek mieszkalny	ul. Łokietka 9
47.	Budynek mieszkalny	ul. Łokietka 16-17
48.	Budynek mieszkalny	ul. Malczewskiego 32
49.	Zespół budynków szkolnych	ul. Marcinkowskiego 1
50.	Budynek mieszkalny	ul. Marcinkowskiego 2
51.	Dom mieszkalny	ul. Młynarska 19
52.	Zespół koszarowy (29 budynków koszarowych)	ul. Obrońców Wybrzeża 1
53.	Dom mieszkalny	ul. Okrzei 1
54.	Budynek stacyjny wraz z wiatami i balustradami peronowymi	Plac Dworcowy 8
55.	Zespół budynków mieszkalnych	Plac Młodzieży 1/2 – 17/18
56.	Bożnica	Plac Piastowski 16
57.	Dom mieszkalny	Plac Pokoju 4
58.	Dom mieszkalny	Plac Pokoju 5
59.	Budynek	Plac Spółdzielczy 14-15
60.	Budynek mieszkalny	ul. Przyzaczce 8
61.	Dom mieszkalny i handlowy	ul. Reja 10
62.	Dom mieszkalny	ul. Reja 15
63.	Dom mieszkalny	ul. Reja 21
64.	Dom mieszkalny	ul. Reja 24
65.	Dom mieszkalny / kamienica	ul. Reja 26

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

66.	Dom mieszkalny	ul. Reja 28
67.	Budynek mieszkalny	ul. Różyckiego 9
68.	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 13
69.	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 14
70.	Budynek mieszkalny	ul. Gen. Sikorskiego 8
71.	Budynek mieszkalny	ul. M. C. Skłodowskiej 20
72.	Budynek mieszkalny	ul. M. C. Skłodowskiej 21
73.	Budynek mieszkalny	ul. M. C. Skłodowskiej 22
74.	Budynek mieszkalny	ul. M. C. Skłodowskiej 27
75.	Rosznia Inu	ul. Słupska 18
76.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 3
77.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 5
78.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 6
79.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 14-14a
80.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 30
81.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 31
82.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 32
83.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 33
84.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 34
85.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 35
86.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 36
87.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 38
88.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 39
89.	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska 40
90.	Dom pomocy społecznej	ul. Stryjewskiego 23
91.	Budynek mieszkalny	ul. Stryjewskiego 58
92.	Budynek mieszkalny	ul. Stryjewskiego 59
93.	Budynek mieszkalny	ul. Stryjewskiego 60
94.	Budynek mieszkalny	ul. W. Stwosza 5
95.	Budynek mieszkalny	ul. Targowa 7
96.	Budynek mieszkalny	ul. Targowa 58
97.	Budynek mieszkalny	ul. Warszawska 15
98.	Budynek mieszkalny	ul. Węgrzynowicza 1
99.	Szpital	ul. Węgrzynowicza 13
100.	Szkoła	ul. Wojska Polskiego 10
101.	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 32
102.	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 42
103.	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 46
104.	Historyczny cmentarz	ul. Wojska Polskiego
105.	Domy mieszkalne	Al. Wolności 20, 22
106.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 32
107.	Browar	Al. Wolności 40
108.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 44

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

109.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 53
110.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 61
111.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 67
112.	Dom mieszkalny	Al. Wolności 69
113.	Kamienica	Al. Wolności 71
114.	Budynek mieszkalny	ul. Wybickiego 17
115.	Przedszkole	ul. Wyszyńskiego 7
116.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 5
117.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 6
118.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 7
119.	Budynek mieszkalny	ul. Zwycięstwa 9
120.	Obiekt szpitalny	ul. Zwycięstwa 12
121.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 26-27
122.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 31
123.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 32
124.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 35a
125.	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 36

Tab. 3. Inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Burmistrza w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

Poz.	Obiekt	Lokalizacja
1	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej 21
2	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej 33
3	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej 35
4	Dom mieszkalny	ul. Czołgistów 4
5	Dom mieszkalny	ul. Czołgistów 33
6	Dom mieszkalny (obecnie przedszkole)	ul. Czołgistów 37
7	Dom mieszkalny	ul. Chopina 5
8	Dom mieszkalny	ul. Chopina 6
9	Dom mieszkalny	ul. Chopina 7
10	Dom mieszkalny	ul. Chopina 9
11	Dom mieszkalny (obecnie obiekt biurowy)	ul. Curie Skłodowskiej 3
12	Dom mieszkalny	ul. Curie Skłodowskiej 17
13	Dom mieszkalny	ul. Curie Skłodowskiej 18
14	Dom mieszkalny	ul. Curie Skłodowskiej 19
15	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa 1
16	Budynek gospodarczy	ul. Dworcowa 6
17	Budynek gospodarczy	ul. Dworcowa 7
18	Budynek kina	ul. Gdańska 11/12
19	Dom mieszkalno - usługowy	ul. Gdańska 9/10
20	Dom mieszkalny	ul. Gdańska 99
21	Dom mieszkalny	ul. Gdańska 108
22	Dom mieszkalny	ul. Gdańska 109
23	Dom mieszkalny	ul. rotm. Witolda Pileckiego 13

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

24	Dom mieszkalny	ul. rotm. Witolda Pileckiego 16
25	Dom mieszkalny	ul. rotm. Witolda Pileckiego 18
26	Dom mieszkalny	ul. Korczaka 3
27	Budynek mieszkalny (obecnie biurowy)	ul. Korczaka 9
28	Dom mieszkalny	ul. Kaszubska 3
29	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 3
30	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 4
31	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 10
32	Dom mieszkalny	ul. Kossaka 14
33	Dom mieszkalny	ul. Krzywoustego 23
34	Dom mieszkalny (byłe przedszkole)	ul. Krzywoustego 59
35	Magazyn PKP	ul. Krzywoustego 60
36	Dom mieszkalny	ul. Łokietka 10
37	Dom mieszkalny	ul. Malczewskiego 19
38	Dom mieszkalny	ul. Malczewskiego 30
39	Dom mieszkalny	ul. Mostnika 22
40	Zespół domów mieszkalnych	ul. Mireckiego 1 – 8
41	Budynek mieszkalno - usługowy	ul. Młynarska 20
42	Dom mieszkalny	ul. Okrzei 2
43	Dom mieszkalny	ul. Okrzei 8
44	Dom mieszkalny	ul. Okrzei 10
45	Dom mieszkalny i handlowy	ul. Orzeszkowej 2
46	Dom mieszkalny	ul. Orzeszkowej 8
47	Dom mieszkalny i handlowy	ul. Orzeszkowej 9
48	Dom mieszkalny	ul. Orlińskiego 14
49	Dom mieszkalny	Plac Kopernika 6
50	Budynki mieszkalne	ul. Przymurna 2, 3, 4
51	Budynek mieszkalny	ul. Przymurna 9
52	Budynek mieszkalny	ul. Przyzaczce 19
53	Dom mieszkalny	ul. Reja 17
54	Dom mieszkalny	ul. Reja 25
55	Dom mieszkalny	ul. Reja 27
56	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 10
57	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 11
58	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 12
59	Dom mieszkalny	ul. Sienkiewicza 16
60	Dom mieszkalny z usługami	ul. Staromiejska 4
61	Dom mieszkalny	ul. Stryjewskiego 10
62	Dom mieszkalny	ul. Targowa 10
63	Dom mieszkalny	ul. Targowa 11
64	Dom mieszkalny	ul. Targowa 12
65	Dom mieszkalny	ul. Targowa 24
66	Dom mieszkalny	ul. Targowa 25

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

67	Dom mieszkalny	ul. Targowa 44
68	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 4/4a
69	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 38
70	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 39
71	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 45
72	Budynek przemysłowy	Al. Wolności 9
73	Dom mieszkalny	Al. Wolności 12
74	Dom mieszkalny	Al. Wolności 21
75	Dom mieszkalny	Al. Wolności 26
76	Oficyna	Al. Wolności 71
77	Budynek użyteczności publicznej	ul. Wyszyńskiego 3
78	Dom mieszkalny	ul. Węgrzynowicza 2
79	Budynek szkoły	ul. Warszawska 17
80	Budynek szkolny	ul. Warszawska 18
81	Obiekt usługowy (dawne więzienie)	ul. Wyczółkowskiego 6
82	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 8
83	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 34
84	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 37
85	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 38
86	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 39
87	Dom mieszkalny	ul. Zwycięstwa 40
88	Dom mieszkalny PKP	ul. Żeromskiego 1
89	Dom mieszkalny PKP	ul. Żeromskiego 2
90	Dom mieszkalny PKP	ul. Żeromskiego 3
91	Dom mieszkalny PKP	ul. Żeromskiego 4

5.2. Zabytki archeologiczne

Zgodnie z Ustawą o OZiOnZ w przypadku, gdy na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, planowane są roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności mogąca doprowadzić do przekształcenia lub zniszczenia tegoż zabytku, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca je prowadzić zobowiązana jest do pokrycia kosztów badań archeologicznych i ich dokumentacji, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji (art. 31, ust. 1a i 2). W przypadku, gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji przekracza 2% kosztów planowanych działań, Minister ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej dotacji na ich przeprowadzenie, w wysokości różnicy pomiędzy kosztami planowanych badań i ich dokumentacji a kosztami stanowiącymi 2% kosztów planowanych działań (art. 82a, ust.1).

Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga m.in. prowadzenie badań archeologicznych, dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytku lub sposobu

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

korzystania z tego zabytku, poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Zgodnie z Art. 109 c Ustawy..., *kto bez pozwolenia albo wbrew warunkom pozwolenia poszukuje ukrytych lub porzuconych zabytków, w tym przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

5.2.1. Rejestr zabytków archeologicznych

W granicach administracyjnych miasta znajduje się jedno stanowisko ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych:

- stanowisko nr C-119 dec. nr KLIV/620/2424/70 z dnia 10.07.1970 r., **osada średniowieczna** zlokalizowana przy skrzyżowaniu ul. Staromiejskiej (d. Bieruta) i ul. Zwycięstwa, na terenie której odnaleziono m.in. skarb monet średniowiecznych.

5.2.2. Ewidencja zabytków archeologicznych

Lp.	Numer AZP	Opis	Strefa ochrony archeologiczno-konserwatorskiej
1.	AZP 8-36/1	ślad osadniczy, kultura łużycka	W.III
2.	AZP 7-36/7	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze, nowożytność	W.III
3.	AZP 7-36/49	ślad osadniczy, kultura łużycka/kultura pomorska ? późne średniowiecze, nowożytność	
4.	AZP 7-36/50	osada, kultura pomorska – wczesna epoka żelaza	W.II
5.	AZP 7-36/51	osada	W.II
6.	AZP 7-36/52	osada miejska, średniowiecze	W.I
7.	AZP 7-36/53	osada miejska, średniowiecze	W.I
8.	AZP 7-36/54	osada średniowieczna XIV-XV w. - wpisana do rejestru zabytków nr C-119 decyzją nr KLIV/620/2424/70 z dnia 10.07.1970 r.	W
9.	AZP 7-36/78	ślad osadniczy, późne średniowiecze	W.III
10.	AZP 7-36/79	punkt osadniczy, późne średniowiecze, ślad osadniczy, nowożytność	W.II
11.	AZP 7-36/80	ślad osadniczy, późne średniowiecze	W.III
12.	AZP 7-36/81	punkt osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.II
13.	AZP 7-36/82	ślad osadniczy, wczesne średniowiecze, punkt osadniczy, późne średniowiecze, punkt osadniczy, nowożytność	W.II
14.	AZP 7-36/83	osada, późne średniowiecze	W.II
15.	AZP 7-36/84	ślad osadniczy, późne średniowiecze ślad osadniczy, nowożytność	W.III
16.	AZP 7-36/85	punkt osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.II
17.	AZP 7-36/86	punkt osadniczy, późne średniowiecze ślad osadniczy, nowożytność	W.II

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

18.	AZP 7-36/87	punkt osadniczy, późne średniowiecze, ślad osadniczy, nowożytność	W.II
19.	AZP 7-36/88	ślad osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.III
20.	AZP 7-36/89	ślad osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.III
21.	AZP 7-36/90	ślad osadniczy, kultura łużycka/kultura pomorska, ślad osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.III
22.	AZP 7-36/91	ślad osadniczy, epoka kamienia?, ślad osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.III
23.	AZP 7-36/92	ślad osadniczy, kultura łużycka/kultura pomorska, punkt osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.II
24.	AZP 7-36/93	ślad osadniczy, kultura wielbarska, punkt osadniczy, późne średniowiecze/nowożytność	W.III
25.	AZP 7-36/94	ślad osadniczy, późne średniowiecze /nowożytność	W.III
26.	AZP 7-36/95	ślad osadniczy, późne średniowiecze, osada nowożytna	W.II
27.	AZP 7-36/96	ślad osadniczy, późne średniowiecze, punkt osadniczy, nowożytność, XIX w.	W.III
28.	AZP 7-36/97	ślad osadniczy, późne średniowiecze, ślad osadniczy, nowożytność	W.III
29.	AZP 7-36/98	ślad osadniczy, późne średniowiecze ślad osadniczy, nowożytność	W.III
30.	AZP 7-36/99	ślad osadniczy, kultura łużycka/kultura pomorska ślad osadniczy, kultura wielbarska ślad osadniczy, wczesne średniowiecze ślad osadniczy, późne średniowiecze punkt osadniczy, nowożytność	W.II
31.	AZP 7-36/100	punkt osadniczy, późne średniowiecze, nowożytność	W.III
32.	AZP 7-36/117	obrzeża miasta, jego część „produkcyjna” – początek lokacji, XIV w. cmentarzysko na terenie miasta lokacyjnego – późne średniowiecze, okres nowożytny, XV-XVII w., relikty niepodpiwniczonej lekkiej zabudowy późne średniowiecze, okres nowożytny, XIX-XX w.	W.I
33.	AZP 7-36/120	ślad osadniczy, epoka brązu, epoka żelaza, późne średniowiecze ślad osadniczy, nowożytność lotnisko polowe – fragment pola wzniosłości, XX w.	W.III
34.	AZP 7-36/124	cmentarz żydowski z I poł. XIX w. (strefa ochrony archeologiczno-konserwatorskiej – stanowiska archeologiczne w obrębie strefy o nieustalonej lokalizacji)	W.III
35.	AZP 7-35/141	osada schyłkowoneolityczna, oksywsko-wielbarska, późnośredniowieczna	W.II
36.	AZP 7-35/143	osada kultury oksywsko-wielbarskiej i późnośredniowieczna	W.III
37.	AZP 7-35/144	ślad osadniczy, pradzieje punkt osadniczy, nowożytność	W.III
38.	AZP 7-35/145	ślad osadniczy, nowożytność	W.III
39.		obszar podoboju koncentracyjnego KL Stutthoff	W.III

Tab.4 Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze Łęborka (na podstawie KEZA i Studium...)

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łęborka, przyjętym 25.05.2018 r. Uchwałą Nr XXXIV-525/2018 Rady Miejskiej w Łęborku, w celu waloryzacji i ochrony zlokalizowanych w granicach miasta stanowisk archeologicznych ustanowiono strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej określające zasady i poziomy ochrony.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

„Strefa „W” i „W.I” – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

- strefa „W” obejmuje układ urbanistyczny Starego Miasta Łęborka w granicach wpisu do rejestru zabytków woj. pomorskiego oraz stanowisko archeologiczne nr AZP 7-36/54 (osada średniowieczna XIV-XV) wpisane do rejestru zabytków archeologicznych woj. pomorskiego (Dec. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku nr KLIV/620/2424/70 z dnia 10.07.1970r.);

- strefa „W.I” – obejmuje stanowiska archeologiczne o nr: AZP 7-36/53, AZP 7-36/52, AZP 7-36/117

Wszelkie prace i roboty ziemne przy zabytkach oraz prace archeologiczne i wykopaliskowe wolno prowadzić tylko za zezwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W strefie pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej obowiązuje nakaz przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających zainwestowanie terenu w zakresie określonym inwestorowi przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefa „W.II” – częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej –

z występującymi stanowiskami archeologicznymi ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków

- wszelkie działania inwestycyjne realizowane na terenie stanowisk archeologicznych wymagają przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających proces zainwestowania terenu. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na terenie stanowiska archeologicznego podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określa każdorazowo zakres niezbędnych badań archeologicznych w wydanym zezwoleniu.

Strefa „W.III” – ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej –

z występującymi stanowiskami archeologicznymi ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków

- wszelkie działania inwestycyjne realizowane na terenie stanowisk archeologicznych wymagają przeprowadzenia archeologicznych badań interwencyjnych o charakterze nadzoru archeologicznego, w celu rozpoznania wartości kulturowych stanowiska archeologicznego oraz w celu podjęcia decyzji o konieczności przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na terenie stanowiska archeologicznego podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określa każdorazowo zakres niezbędnych zadań archeologicznych w wydanym zezwoleniu.”

Część stanowisk nie posiada określonej lokalizacji, ich istnienie znane jest z literatury (często przedwojennej) lub wcześniejszych, niepotwierdzonych badań powierzchniowych. Wszystkie zewidencjonowane stanowiska posiadają Karty Zabytku Archeologicznego, przechowywane w Archiwum WUOZ.

N	Numer AZP	Opis
1.	AZP 7-36/55	śląd osadniczy, neolit
2.	AZP 7-36/56	śląd osadniczy, neolit
3.	AZP 7-36/57	śląd osadniczy, kultura łużycka
4.	AZP 7-36/58	śląd osadniczy, kultura pomorska

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

5.	AZP 7-36/59	ślad osadniczy, kultura łużycka
6.	AZP 7-36/60	skarb, wczesne średniowiecze
7.	AZP 7-36/61	cmentarzysko, kultura pomorska
8.	AZP 7-36/62	skarb, po 1700 r.
9.	AZP 7-36/63	cmentarzysko, kultura pomorska
10.	AZP 7-36/64	osada, kultura pomorska
11.	AZP 7-36/65	cmentarzysko, kultura pomorska
12.	AZP 7-36/66	cmentarzysko, kultura pomorska
13.	AZP 7-36/67	osada, kultura pomorska (HaD)
14.	AZP 7-36/68	ślad osadniczy, ?
15.	AZP 7-36/69	osada?, kultura pomorska?
16.	AZP 7-36/70	ślad osadniczy, neolit
17.	AZP 7-36/71	znalezisko luźne,?
18.	AZP 7-36/72	znalezisko luźne, okres wpływów rzymskich
19.	AZP 7-36/73	ślad osadniczy, epoka kamienia
20.	AZP 7-36/74	skarb?, kultura pomorska (HaD)
21.	AZP 7-36/75	osada miejska stare miasto, średniowiecze
22.	AZP 7-36/76	osada miejska stare miasto, średniowiecze
23.	AZP 7-36/77	stare miasto, XV w.
24.	AZP 7-36/55	ślad osadniczy, neolit
25.	AZP 7-36/56	ślad osadniczy, neolit

Tab. 5. Stanowiska archeologiczne o nieokreślonej lokalizacji (wg KEZA)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024 – 2028

5.3. Zabytki ruchome

5.3.1. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków

Nowy Nr Rej.	Adres	Nr decyzji, data wpisu	Zakres
225	Budynek w Lęborku, ul. Przyzámce 2, 84 - 300 Lębork (siedziba Sądu Rejonowego w Lęborku)	KL-II-5330/2/89 z 4.12.1989 r.	Kominek
227	Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Lęborku, ul Basztowa 8, 84-300 Lębork	KL-II-5330/1/89 z 8.12.1989 r. SOZ-D-I-5330/03/2003/1938 z 25.03.2003 r.	Wypożażenie kościoła
227	Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Lęborku, ul Basztowa 8, 84-300 Lębork	SOZ-D-I-5330/03/2003/1938 z 25.03.2003	Wypożażenie kościoła
227	Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Lęborku, ul Basztowa 8, 84-300 Lębork	PWKZ.ZR.419 0/5318/2008 z 16.07.2008	Wypożażenie kościoła
314	Kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski w Lęborku Pl. Kopernika 6	PWKZ.ZR.419 0/5316/2008 z 16.07.2008	Wypożażenie kościoła
339	Dom mieszkalny (kamienica), Al. Wolności 71,	PWKZ.ZR.419 03/8225/2969/2011/2012 z 8.03.2012 r.	Wystrój wnętrza

5.3.2. Zabytki ruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lokalizacja	Obiekt i czas powstania
1. Kościół par. pw. św. Jakuba Apostoła	Wypożażenie kościoła
2. Kościół par. pw. NMP Królowej Polski	Wypożażenie kościoła
3. Ratusz	Wypożażenie
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących	Elementy wyposażenia
5. Miejska Biblioteka Publiczna	Elementy wyposażenia

5.4. Dziedzictwo niematerialne

Niematerialne Dziedzictwo Kulturowe to praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedza i umiejętności uznawane przez grupy, a w niektórych przypadkach jednostki, za część własnego dziedzictwa kulturowego. Niematerialne dziedzictwo kulturowe zapewnia poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Jego ochrona oznacza działania mające na celu zapewnienie przetrwania niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym jego identyfikację, dokumentację, badanie, zachowanie, zabezpieczenie, promowanie, wzmacnianie i przekazywanie, w szczególności poprzez edukację, jak również rewitalizację różnych aspektów tego dziedzictwa.

Najważniejszą rolą NDK jest budowanie tożsamości oraz wzmacnianie międzypokoleniowych więzi społecznych. Dziedzicami, w których może się ono przejawiać są tradycje i przekazy ustne, sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne, praktyki społeczno-kulturowe, wiedza i umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym (np. browarnictwem, młynarstwem).

Krajowa Lista Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego jest spisem przejawów żywego dziedzictwa niematerialnego z terenu Polski i liczy obecnie 93 pozycje. Lista ma charakter informacyjny i zawiera opis zamieszczonych na niej zjawisk, ich rys historyczny, informacje o miejscu występowania, i znaczeniu dla praktykujących je społeczności. Proces naboru wniosków jest ciągły, a wzór wniosku wraz z instrukcją jego wypełnienia znajdują się na stronie poświęconej dziedzictwu niematerialnemu: www.niematerialne.nid.pl. Wpisem z obszaru woj. pomorskiego jest *Hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej* (2015), *Kaszubska Gwiazdka* (2019), *Tradycyjne szkutnictwo Pucka* (2021), *Hafciarstwo kaszubskie* (2023), *Pokłony feretronów podczas pielgrzymek na Kalwarię Wejherowską* (2024).

Decyzja o tym, który element dziedzictwa należy szczególnie wyeksponować i objąć ochroną (np. poprzez promowanie, wzmacnianie tego elementu), powinna należeć do lokalnej społeczności depozytariuszy, jednak samorząd może podejmować działania mające na celu koordynację zgłoszenia. Zgłaszany element dziedzictwa powinien być zgodny z definicją UNESCO, trwać nieprzerwanie i być przekazywany z pokolenia na pokolenie, a także posiadać opracowany plan ochrony.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

6. Założenia programowe dokumentu

6.1. Priorytety i główne kierunki działań Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka na okres 4 lat 2024-2028

W zakresie głównych priorytetów oraz kierunków działań niniejszy Program kontynuuje założenia poprzedniego dokumentu. W dalszym ciągu **priorytetem strategicznym** jest „określenie działań zmierzających do zachowania i poprawy stanu dziedzictwa kulturowego miasta Lęborka. Ma to służyć podniesieniu świadomości tożsamości kulturowej a także jakości życia i atrakcyjności turystycznej miasta oraz jego promocji w regionie”.

Zachowano dotychczasowe Priorytety Programu, ujmujące dwa podstawowe aspekty dziedzictwa kulturowego. Priorytet 1 koncentruje się na poprawie stanu zachowania zasobów zabytkowych miasta, Priorytet 2 dotyczy działań edukacyjnych i promocyjnych.

Termin i zakres realizacji przedstawionych poniżej działań uzależniony jest od czynników zewnętrznych (polityki państwa, sytuacji gospodarczej, obowiązującego prawa), efektywnego wykorzystania możliwych źródeł finansowania oraz planowych i sprawnych działań samorządu lokalnego w zakresie ochrony zabytków.

PRIORYTET 1	
ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	
KIERUNKI DZIAŁAŃ :	
Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków Zarządzanie lokalnym zasobem zabytków Podnoszenie rangi obiektów i zespołów zabytkowych Rewitalizacja przestrzeni miejskiej	
PRIORYTET 2	
PROMOCJA ZABYTEKÓW ORAZ EDUKACJA HISTORYCZNA – POPULARYZACJA DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO I NIEMATERIALNEGO	
KIERUNKI DZIAŁAŃ :	
Rozwój turystyki z wykorzystaniem obiektów i terenów zabytkowych Wzrost poziomu edukacji historycznej nt. regionalnego dziedzictwa kulturowego Promocja lokalnych walorów zabytkowych, tradycji i obrzędów	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

6.2. Propozycje zadań Programu w perspektywie długo- i krótkoterminowej

PRIORYTET 1 – ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO		
<u>Zadania</u>	Podmiot realizujący	Potencjalne źródła finansowania
Realizowanie zadań własnych samorządu gminnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, w tym pozyskiwanie środków finansowych na prace remontowe i konserwatorskie przy zabytkach należących do Miasta oraz koordynacja Rządowego Programu Ochrony Zabytków	Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka, środki krajowe i unijne, WFOSiGW
Prowadzenie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych należących do Miasta Lębork, m.in. prace remontowe przy budynku SP nr 3, ul. W. Kossaka 103 (GEZ) (renowacja elewacji, wymiana pokrycia dachowego, naprawa obróbek blacharskich)	Urząd Miejski w Lęborku SP 3	Budżet Miasta Lęborka, PWKZ
Prace remontowe w budynku Ratusza: - przygotowanie dokumentacji - przeprowadzenie prac remontowych w budynku Ratusza (m.in. pokrycie dachowe, elewacje, elementy wyposażenia wnętrza) - poprawa dostępności poprzez budowę windy zewnętrznej oraz wewnętrznej	Urząd Miejski w Lęborku	Środki unijne, budżet Miasta Lęborka
Kontynuacja prac remontowych w budynku Muzeum, ul. Młynarska 14/15 - renowacja stolarki okiennej - remont, osuszenie i montaż wentylacji w pomieszczeniach piwnicy	Muzeum w Lęborku, Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka, UMWP, MKiDN, PWKZ
Kontynuacja rozpoczętych prac w zakresie renowacji i konserwacji murów obronnych oraz ich ochrona i pielęgnacja	Urząd Miejski w Lęborku	Środki unijne, budżet Miasta Lęborka
Realizacja i egzekwowanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Uwzględnianie w mpzp i innych dokumentach planistycznych działań rewitalizacyjnych polegających na określeniu elementów historycznych i przestrzennych (w tym komunikacyjnych, np. dawne trakty) mających wpływ na kształtowanie przestrzeni w granicach objętych tym opracowaniem, a także wprowadzeniu stref konserwatorskich uszczegółowiających np. parametry nowej zabudowy (wysokość kalenicy, linia zabudowy, kształt dachu, wielkość okien), sposoby postępowania przy rozbiórce i odbudowie budynków będących pod opieką konserwatorską, odtworzenia pierwotnych nawierzchni traktów przebiegających przez ten fragment miasta.	Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, Delegatura w Słupsku	Urząd Miejski w Lęborku, WUOZ	Budżet Miasta Lęborka, budżet PWKZ

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

PRIORYTET 1 – ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO		
<u>Zadania</u>	Podmiot realizujący zadanie	Potencjalne źródła finansowania
Monitoring realizacji Programu, sporządzanie w cyklu dwuletnim sprawozdań z realizacji Programu	Burmistrz Lęborka, Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Kontynuacja udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach	Rada Miejska w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka, PWKZ
Aktualizacja uchwały Rady Miejskiej regulującej zasady i tryb udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, w tym m.in. dopuszczenie udzielenia dotacji na wszystkie obiekty zabytkowe ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków oraz wprowadzenie systemu małych grantów dla właścicieli obiektów zabytkowych na przygotowanie ekspertyz, dokumentacji i projektów niezbędnych do prowadzenia tych prac	Rada Miejska w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Rewitalizacja zabytkowych założeń parkowych	Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka, WFOŚiGW, środki unijne
Kontynuacja prac konserwatorskich przy zabytkach pozyskanych z archeologicznych badań wykopaliskowych na stanowisku w Czarnówku, Wilkowie i in.	Muzeum w Lęborku, Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Prowadzenie na terenie miasta archeologicznych prac wykopaliskowych o charakterze nadzoru archeologicznego oraz wyprzedzających badań ratowniczych pod planowane inwestycje budowlane o charakterze publicznym	Muzeum w Lęborku, Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Przygotowanie informacji o obiektach zabytkowych, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ), będących we własności osób prywatnych, pod kątem ich stanu, potrzeb, struktury właścicielskiej z danymi kontaktowymi, planów remontów itp.	Urząd Miejski w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

PRIORYTET 2 – PROMOCJA ZABYTKÓW ORAZ EDUKACJA HISTORYCZNA – POPULARYZACJA DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO I NIEMATERIALNEGO		
<u>Zadania</u>	Podmiot realizujący zadanie	Potencjalne źródła finansowania
Współpraca z instytucjami kulturalnymi, oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami oraz krajobrazu kulturowego	Urząd Miejski w Lęborku, NGO instytucje kultury, instytucje oświatowe	Budżet Miasta Lęborka, środki NGO
Promocja Miasta i regionalnej turystyki z wykorzystaniem walorów zabytkowych, kulturowych i przyrodniczych oraz tradycji kaszubskich, w tym tworzenie i promowanie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych przebiegających w pobliżu obiektów zabytkowych	Urząd Miejski w Lęborku, NGO	Budżet Miasta Lęborka, środki unijne
Reorganizacja wystaw Muzeum z wykorzystaniem powierzchni Wieży Ciśnień: - przygotowanie stałej wystawy archeologicznej w Wieży Ciśnień „Od epoki kamienia do przełomu er” poświęconej pradziejom ziemi lęborskiej, relokacja zbiorów archeologicznych - rearanżacja ekspozycji poświęconych historii miasta i regionu w budynku głównym	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Konserwacja zabytków archeologicznych pozyskanych w trakcie legalnych poszukiwań detektorystycznych (z przeznaczeniem na nową wystawę czasową)	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Wspieranie działalności badawczej Muzeum w zakresie zabytków ruchomych i nieruchomych znajdujących się na terenie miasta, publikacja opracowań naukowych	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

PRIORYTET 2 – PROMOCJA ZABYTKÓW ORAZ EDUKACJA HISTORYCZNA – POPULARYZACJA DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO I NIEMATERIALNEGO		
<u>Zadania</u>	Podmiot realizujący zadanie	Potencjalne źródła finansowania
Popularyzacja zbiorów muzealnych oraz historii miasta poprzez: - przeprowadzanie „Urodzinek w muzeum” i oprowadzanie grup zorganizowanych - rozbudowę aplikacji muzealnej „Muzeum w kieszeni” - organizację cykli zajęć „Wakacje w muzeum” oraz „Ferie w muzeum”	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Prezentacja wystaw czasowych z zakresu historii, historii regionu, etnografii i sztuki	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Realizacja warsztatów edukacyjnych pn. „Warsztaty znikających rzemiosł”	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Organizacja cyklicznych konkursów wiedzy historycznej o zamkach gotyckich	Stowarzyszenie Gmin Polskie Zamki Gotyckie, Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Prowadzenie lekcji muzealnych dotyczących tematyki lokalnej, zbiorów muzealnych, historii Lęborka, patriotyzmu, archeologii oraz etnografii	Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Cykliczne wydawanie „Biuletynu Historycznego” promującego historię regionu wraz z przygotowaniem własnych artykułów popularyzujących wiedzę o zbiorach muzealnych, jak również wiedzę z zakresu historii regionu	Muzeum w Lęborku, Lęborskie Bractwo Historyczne	Budżet Miasta Lęborka
Organizacja i przeprowadzenie Europejskich Dni Dziedzictwa oraz Europejskiej Nocy Muzeum	Muzeum w Lęborku NGO, instytucje kultury, Urząd Miejski w Lęborku, LBH, NOT	Budżet Miasta Lęborka

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

PRIORYTET 2 – PROMOCJA ZABYTEKÓW ORAZ EDUKACJA HISTORYCZNA – POPULARYZACJA DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO I NIEMATERIALNEGO		
Zadania	Podmiot realizujący zadanie	Potencjalne źródła finansowania
Aktywna współpraca z mediami, podróżnikami, popularyzatorami historii, vlogerami, blogerami oraz innymi osobami i podmiotami zainteresowanymi historią, w celu promocji zabytków i upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami	Regionalne media, Urząd Miejski w Lęborku, Muzeum w Lęborku	Budżet Miasta Lęborka
Wydarzenia organizowane przez szkoły podstawowe z terenu miasta Lębork: - cykliczne zwiedzanie Muzeum połączone z lekcjami historii - konkursy fotograficzne: Powiat lęborski w obiektywie, Fotografia rodzinna i historia Lęborka, - konkursy plastyczne: Piękno mojego miasta - konkursy literackie: O czym szumią wiatry historii Lęborka - wprowadzenie zagadnień z zakresu ochrony zabytków do edukacji szkolnej (warsztaty tematyczne, zajęcia w zielonych szkołach)	Urząd Miejski w Lęborku, szkoły podstawowe	Budżet Miasta Lęborka

Wykaz skrótów:

UMWP – Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

WUOZ – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

MKIDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

WFOSIGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NGO – organizacje pozarządowe

PWKZ – Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

7. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację Programu jest Burmistrz Miasta Lęborka.

Do osiągnięcia celu i efektywnego wykonywania zadań w nim określonych służą pomocą następujące instrumenty:

- instrumenty prawne – wynikające z przepisów prawnych (ustaw i przepisów wykonawczych), uchwał Rady Gminy, np. dotyczących zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tworzenia parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych np. wojewódzkiego konserwatora zabytków czy uchwalenie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach;
- instrumenty finansowe – dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe lub ulgi podatkowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, korzystanie z funduszy europejskich (z uwagi na trwającą perspektywę finansowania na lata 2014-2020 konieczne jest bieżące śledzenie możliwości pozyskiwania środków na zachowanie dziedzictwa kulturowego);
- instrumenty kontrolne – aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków, monitoring stanu zachowania dziedzictwa kulturowego oraz monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji Programu oraz aktualizacja Programu związana z ustawowym 4-letnim okresem obowiązywania, dostosowania go do zmieniających się zapisów prawnych oraz możliwości finansowania.
- instrumenty koordynacji – realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- instrumenty społeczne – działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, kulturą, turystyką, współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków (powoływanie nowych).

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

8. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

W celu efektywnego monitoringu ustalono wskaźniki do przedstawienia rezultatów wdrożenia Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka na okres 4 lat 2024-2028. Jako wartości bazowe zostały przyjęte dane z okresu realizacji poprzedniego GPOnZ (dotacje z lat 2020-2023) natomiast wartości docelowe zostaną określone na koniec okresu obowiązywania obecnego Programu.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło danych
1.	Liczba przyznanych dotacji z budżetu Miasta do remontów i prac konserwatorskich przy zabytkach	szt.	5	5	Urząd Miejski w Lęborku
2.	Łączna kwota udzielonych dotacji	PLN	356.910,87	356.910,87	Urząd Miejski w Lęborku

Tab. 8. Wykaz wskaźników monitorujących realizację GPOnZ

Ponadto, kryteriami oceny realizacji programu opieki mogą być:

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- ilość zabytków, przy których były prowadzone prace konserwatorskie lub restauratorskie,
- liczba i długość utworzonych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
- liczba utworzonych i zmienionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- liczba przeprowadzonych konkursów, wystaw i działań edukacyjnych w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków,
- liczba wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników, albumów),
- liczba osób odwiedzających Muzeum w Lęborku (oba oddziały).

9. Źródła finansowania Programu

Integralnym elementem *Programu* jest poniższy wykaz potencjalnych źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony zabytków (rewitalizacji, konserwacji, restauracji, prac budowlanych, opracowywaniem dokumentacji).

Dotacje i granty z większości źródeł adresowane są do właścicieli obiektów zabytkowych, a więc kościołów i związków wyznaniowych, samorządów, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych lub osób prywatnych. Obok źródeł finansowania dedykowanych ochronie dziedzictwa kulturowego, właściciele zabytków mogą korzystać z dotacji np. na remonty czy prace konserwatorskie w ramach funduszy lub programów związanych z obecną lub przyszłą funkcją obiektów.

Środki przeznaczone na ochronę zabytków pochodzić mogą z budżetów j.s.t., budżetu państwa, funduszy europejskich lub prywatnych. Dotacje samorządowe i ministerialne przeznaczone mogą być na prace wymienione w art. 77 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, na szczegółowych zasadach ustalonych przez podmioty dotujące.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024-2028

1) Miasto Łębork

Z budżetu Gminy Miasta Łębork mogą być udzielane dotacje na mocy uchwały Rady Miejskiej w Łęborku Nr VIII-89/2007 z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania zleconego zadania oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji (tekst jednolity został przyjęty Uchwałą Nr XXIX-410/2017 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 28 czerwca 2017 r.).

Dotacje z budżetu miasta mogą być udzielane podmiotom posiadającym tytuł prawny do zabytku, wyłącznie na zasadzie współfinansowania (wysokość maksymalnej dotacji nie może przekroczyć 50% wartości robót określonych w kosztorysie inwestorskim), za wyjątkiem sytuacji w której dla wnioskodawców, którzy w okresie trzech lat poprzedzających datę złożenia wniosku uzyskali i prawidłowo rozliczyli przynajmniej dwukrotnie dotację od Gminy Miasto Łębork, na wniosek Burmistrza wysokość dotacji może być zwiększona do 100% wartości robót.

2) Powiat Łęborski

Z budżetu Powiatu Łęborskiego mogą być udzielane dotacje na prace konserwatorskie restauratorskie lub roboty budowlane na mocy uchwały nr XLV/336/10 Rady Powiatu Łęborskiego z dnia 22.11.2010 r. W 2024 r. kwota przeznaczona na udzielenie wsparcia finansowego w postaci dotacji wynosiła 50.000,00 zł.

3) Samorząd Województwa Pomorskiego

Samorząd Województwa Pomorskiego w ramach posiadanych środków, udziela dotacji celowych na prace konserwatorskie i budowlane w drodze konkursu.

Zasady i tryb udzielania dotacji określa uchwała Nr 33/III/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 8 grudnia 2014 roku (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2015 r., poz. 55) w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa pomorskiego.

4) Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Zasady udzielania dotacji określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 16 sierpnia 2017 roku w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674).

Szczegółowe zasady zostały zawarte w Zarządzeniu Nr 4/2019 PWKZ z 21.01.2019 r. oraz „Regulaminie rozpatrywania wniosków oraz udzielania i rozliczania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków usytuowanym na terenie Województwa Pomorskiego, w ramach środków finansowych przyznanych przez Wojewodę Pomorskiego, pozostających w dyspozycji Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz tryb rozliczania i zasady kontroli prawidłowości wykorzystania dotacji”.

Środki mogą zostać przyznane na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, usytuowanym na terenie województwa pomorskiego. Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024-2028

rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym www.ochronazabytkow.gda.pl w tzw. zakładce: Dotacje.

5) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Dofinansowanie ze środków finansowych Funduszu udzielane jest na cele określone w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 54, ze zmianami) zgodnie z listą przedsięwzięć priorytetowych, kryteriami wyboru przedsięwzięć i planem działalności Funduszu na kolejne lata. Fundusz udziela dofinansowania w formie: pożyczek, dotacji, w tym dopłat do oprocentowania kredytów bankowych, oraz przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym. Dotacje przyznawane są na działania związane z rewaloryzacją zabytkowej zieleni. Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym www.wfosigw.gda.pl w tzw. zakładce: Konkursy.

6) Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków

Fundusz został powołany mocą nowelizacji *Ustawy o ochronie zabytków* (art. 83b) i funkcjonuje od 1 stycznia 2018 r. Jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Przychody Funduszu pochodzą z wpływów z kar administracyjnych pieniężnych (od 500 zł do 500 tys. zł) za naruszenia przepisów *Ustawy*, a dotacje przyznawane są m.in. na realizację projektów związanych z montażem w zabytkach instalacji przeciwpożarowych oraz gaszenia mgłą wodną (FOG).

7) Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Powołany Uchwałą Nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Zadaniem Programu jest wsparcie samorządów w poprawieniu stanu, odbudowie i remontach obiektów zabytkowych, a tym samym do poprawy ich stanu i ochronie przed degradacją i niszczeniem. Program dopuszcza finansowanie obiektów posiadających wpis do ewidencji lub rejestru zabytków i będących w posiadaniu jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki organizacyjnej podległej jednostce samorządu terytorialnego.

Program kierowany jest bezpośrednio do jednostek samorządu terytorialnego, a za ich pośrednictwem również do innych podmiotów zobowiązanych do opieki nad zabytkami. Dofinansowanie jest przyznawane na realizację zadań inwestycyjnych związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, może być przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego albo na udzielenie dotacji samorządowej na takie prace. Dofinansowanie z Programu może wynieść maksymalnie 98% wartości inwestycji, a minimalny wkład własny - 2%.

Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz znajdujących się na terenie miasta Łęborka w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków określa Uchwała Nr LVIII-743/2023 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 9 listopada 2023 r.

8) Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra z zakresu kultury mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są one do instytucji

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. W 2024 roku można składać wnioski do 32 Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym www.mkidn.gov.pl w tzw. zakładce: Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Bloki tematyczne Programów to I. Programy artystyczne, II. Programy edukacyjne, III. Programy promujące czytelnictwo, IV. Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego i historycznego (w tym Ochrona Zabytków, Ochrona zabytków archeologicznych, Wspieranie działań muzealnych), V. Programy infrastrukturalne i inne.

Program „Ochrona zabytków” ma na celu zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez dofinansowywanie prac konserwatorskich i rewitalizacji zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Co roku wnioski należy składać: do 31 października prac planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania; do 31 marca dla prac planowanych oraz przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku. Program „Ochrona zabytków archeologicznych” wspiera kluczowe dla tego obszaru zadania, obejmuje niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

Ponadto realizowane są Programy Ministra skierowane do wsparcia działań dotyczących szeroko pojętej ochrony i promocji niematerialnego dziedzictwa kulturowego, m.in. Program „Kultura ludowa i tradycyjna” dedykowany wspieraniu zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych.

9) Fundusze unijne

W perspektywie wieloletniej finansowanie części działań zawartych w programie opieki nad zabytkami może być realizowane ze środków unijnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021 - 2027. Informacja o aktualnie prowadzonych naborach w ramach FEP 2021 - 2027 zamieszczana jest na stronie <https://funduszeuropomorskie.pl/nabory>

10) Środki prywatne

Do zwiększenia udziału środków prywatnych w zakresie zadań publicznych sfery ochrony i opieki nad zabytkami mogą przyczynić się działania państwa realizowane za pomocą tzw. partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) i pomocy publicznej (na podstawie *ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym*). Istotą PPP jest współdziałanie w uzgadnianiu wspólnych celów i w skutecznej ich realizacji. Wspieranie działań przedsiębiorców i osób prywatnych na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami przez udzielenie pomocy ze środków publicznych jest dopuszczalne w Unii Europejskiej, lecz podlega zasadniczym ograniczeniom.

Pomoc publiczna to określone zasady wsparcia podmiotu gospodarczego przez państwo, władze samorządowe lub np. organizacje, które oferują pomoc na podstawie zleceń pochodzących od organów państwowych w jakiegokolwiek formie (np. dotacji, rozłożenia spłaty podatku na raty, zwolnienia z zaległości podatkowych, udzielenia preferencyjnej pożyczki lub kredytu).

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka
na okres 4 lat 2024-2028

10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

10.1. Ochrona zabytków

Ochrona zabytków znajdujących się na terenie Miasta Łęborka, w rozumieniu Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należy do jednych z obowiązków i kompetencji samorządu gminnego. Miasto wykazuje dbałość o własne dziedzictwo kulturowe poprzez trzy podstawowe zadania:

- opracowanie i aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków,
- sporządzanie i uchwalanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami,
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Podstawowym narzędziem określającym kierunki działań oraz szczegółowe zadania jest niniejszy dokument – Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łęborka określający perspektywę realizacji na lata 2024-2027.

Ochrona zabytków w najbardziej dosłownym znaczeniu to przede wszystkim określenie prawnych możliwości finansowania prac konserwatorskich oraz przekazywanie na te cele odpowiednich środków. Zasady udzielania dotacji celowych z budżetu Miasta Łęborka na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego zostały określone w uchwale Rady Miejskiej w Łęborku Nr VIII- 9/2007 z dnia 31 maja 2007 r. W latach 2019-2024 na mocy tejże uchwały udzielono wsparcia finansowego na następujące zadania przy zabytkach:

Uchwała Nr XVI-265/2020 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 3 lipca 2020r.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Łęborku otrzymała dotację w wysokości 111.315,00 zł na prace konserwatorskie istniejącej konstrukcji i ścian wieży oraz montaż instalacji i zabezpieczeń przeciwpożarowych wieży w kościele parafialnym p.w. św. Jakuba Apostoła przy ul. Basztowej 8 w Łęborku.

Uchwała Nr XXII-343/2021 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 29 stycznia 2021r.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Łęborku otrzymała dotację w wysokości 188.695,87 zł na remont i udostępnienie wieży zabytkowego kościoła p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski przy Placu Kopernika 6 w Łęborku.

Uchwała Nr XXXVI-531/2022 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 31 marca 2022r.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Łęborku otrzymała dotację w wysokości 28.000,00 zł na modernizację instalacji odgromowej w budynku kościoła p.w. św. Jakuba Apostoła przy ul. Basztowej 8 w Łęborku.

Uchwała Nr LVII-732/2023 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 20 października 2023r.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Łęborku otrzymała dotację w wysokości 28.900,00 zł na prace konserwatorskie i restauratorskie przy witrażu Ukrzyżowanie z Najświętszą Maryją Panną, św. Janem i św. Marią Magdaleną z początku XX w., znajdującym się w kościele parafialnym p.w. św. Jakuba Apostoła przy ul. Basztowej 8 w Łęborku.

Uchwała Nr LXII-801/2024 Rady Miejskiej w Łęborku z dnia 22 marca 2024r.

Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Łęborku otrzymała dotację w wysokości 29.000,00 zł na prace konserwatorskie i restauratorskie przy dwóch witrażach geometrycznych

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka
na okres 4 lat 2024-2028

(nr IV i V) z lat 1907 - 1910, znajdujących się w kościele parafialnym p.w. św. Jakuba Apostoła przy ul. Basztowej 8 w Lęborku.

Ponadto podjęto uchwałę Nr LVIII-743/2023 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 9 listopada 2023r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskiej restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz znajdujących się na terenie miasta Lęborka w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Na mocy ww. uchwały, w 2023r. uchwalono dwie uchwały Rady Miejskiej w Lęborku, w sprawie udzielenia wsparcia finansowego na następujące zadania przy zabytku:

Uchwała Nr LX-766/2023 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 28 grudnia 2023r. w sprawie udzielenia Parafii Rzymskokatolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Lęborku dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków polegające na renowacji ściany południowej korpusu murów kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski przy Placu Kopernika 6 w Lęborku, w wysokości 498.927,60zł, w tym kwota 488.927,60 zł stanowiła środki uzyskane w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Uchwała Nr LX-767/2023 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 28 grudnia 2023r. w sprawie udzielenia Parafii Rzymskokatolickiej pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Lęborku dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków polegające na renowacji ścian, wschodniej i zachodniej, korpusu murów kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski przy Placu Kopernika 6 w Lęborku, w wysokości 998.745,77 zł, w tym kwota 978.770,85 zł stanowiła środki uzyskane w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Jednym z postulatów Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Lęborka jest kontynuacja przyznawania dotacji właścicielom zabytków i w miarę możliwości finansowych rezerwowania w corocznej uchwale budżetowej środków przeznaczanych na ten cel. Dotacje celowe mogą w pierwszej kolejności otrzymywać właściciele zabytków znajdujących się w złym stanie technicznym (np. dotkniętych nieszczęśliwymi wydarzeniami losowymi, pożarami czy powodzią) lub posiadających duże znaczenie dla lokalnej społeczności, promocji regionu. Taka forma wsparcia może też częściowo pokryć wkład własny beneficjentów, którzy pozyskali dotacje z funduszy europejskich na realizację większych projektów zakładających prace rewitalizacyjne i konserwatorskie. Działania takie oprócz poprawy stanu technicznego zabytków pozytywnie wpłyną na lokalne społeczeństwo i zmobilizują właścicieli zabytków (nie tylko tych wpisanych do rejestru) do intensyfikacji działań zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytków.

Dzięki nowelizacji w 2017 r. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, możliwe jest rozszerzenie katalogu zabytków, którym przysługuje dotacja na prace konserwatorskie o obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

10.2. Opieka nad zabytkami

Drugim ustawowym zadaniem jest opieka nad obiektami zabytkowymi będącymi własnością samorządu. łączy się to z obowiązkiem ich pielęgnowania i dbania o dobry stan techniczny, prowadzenie bieżących remontów, finansowanie prac konserwatorskich oraz pozyskiwanie na ten cel środków zewnętrznych.